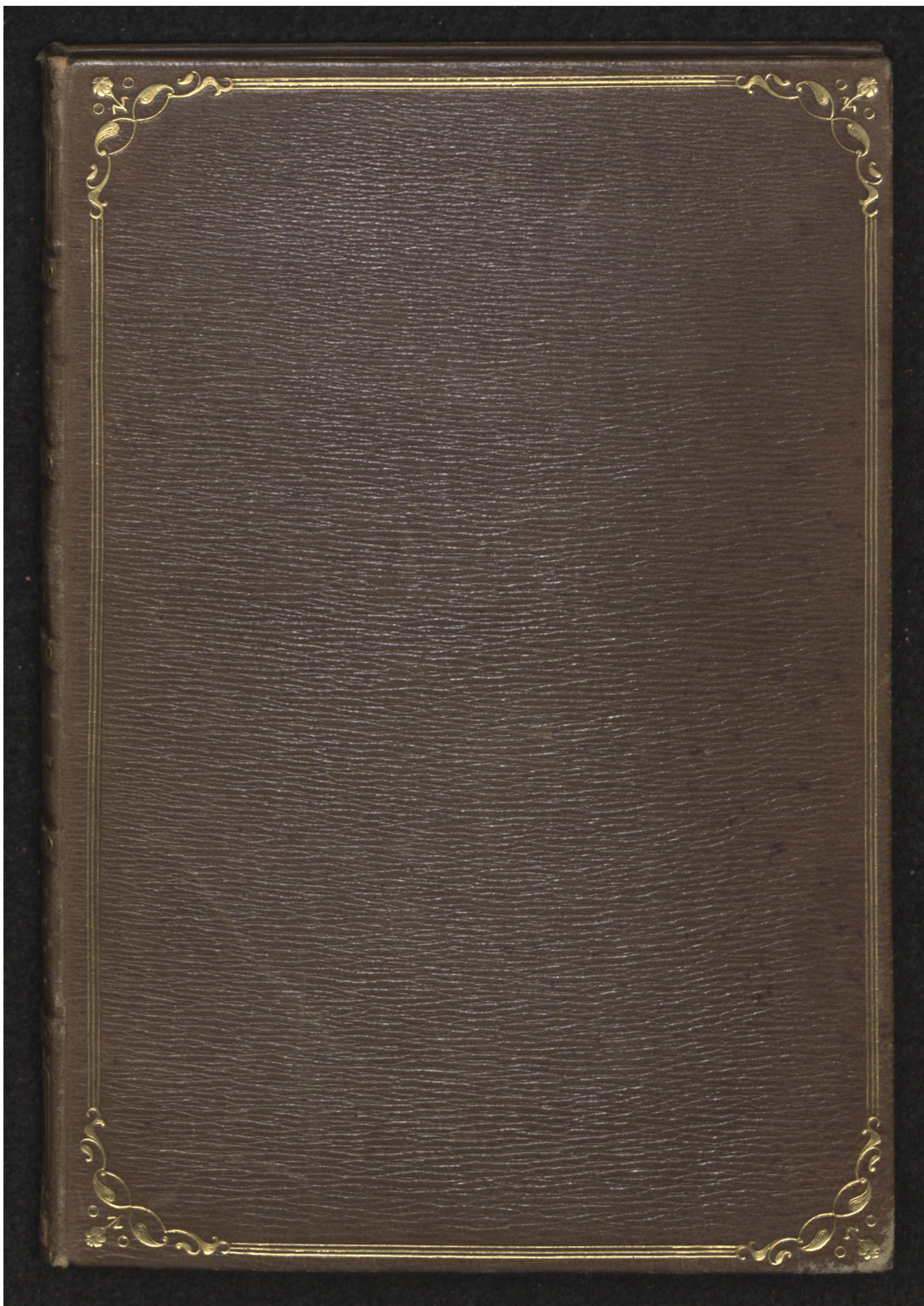
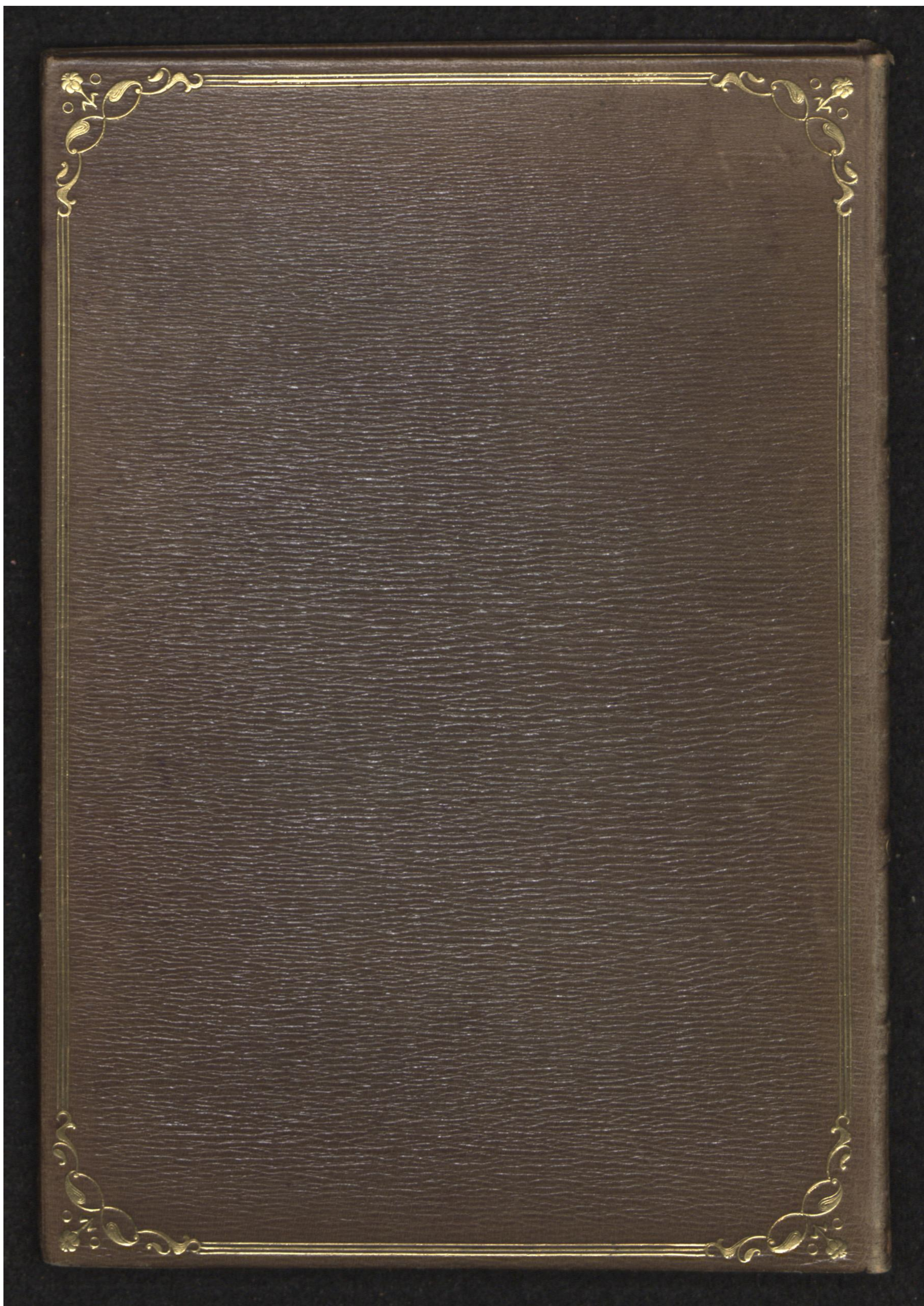

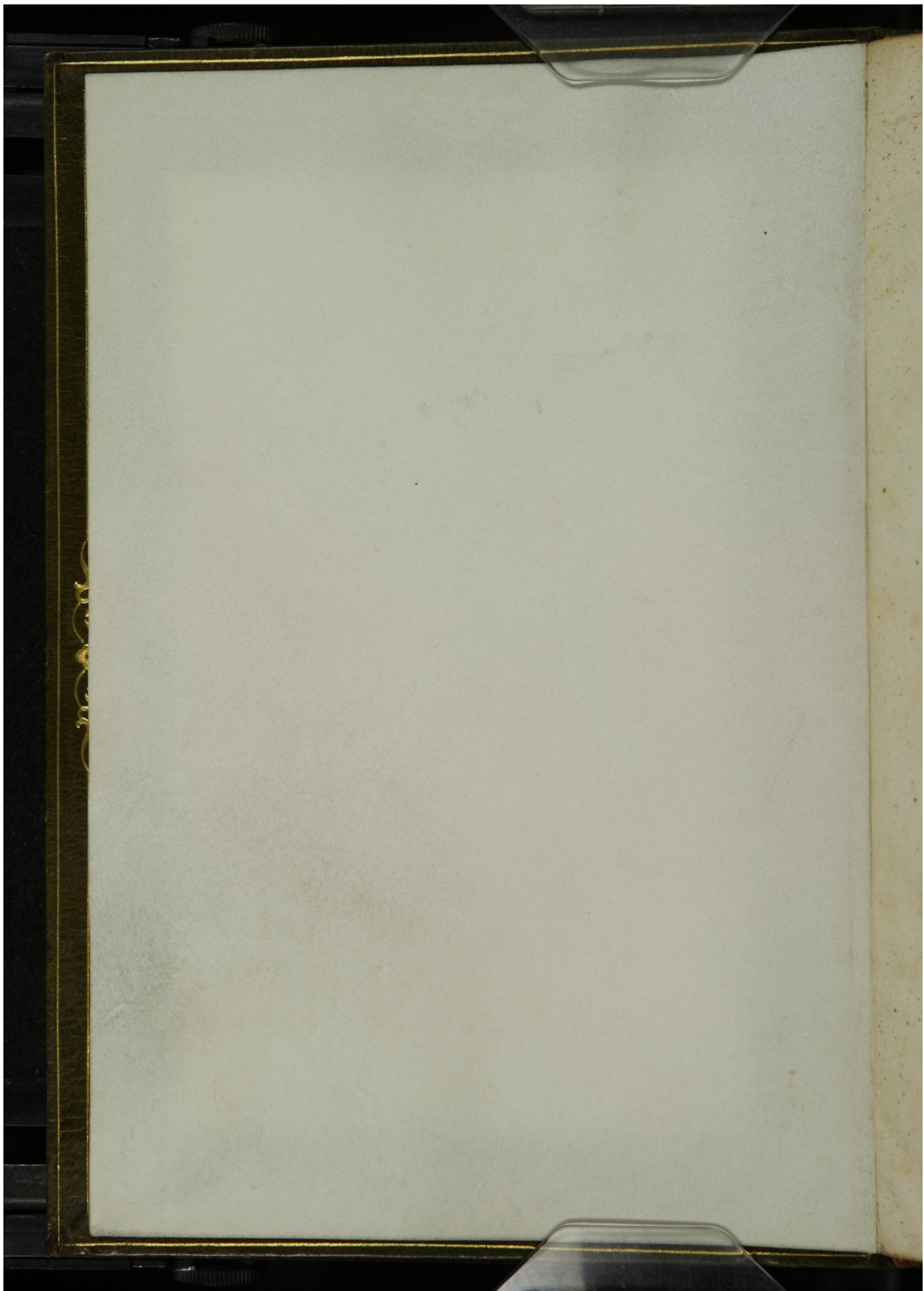

CARTHU
SIENSIS
CORONA
SENUM
IDEM
DE
HUMILI-
TATE
IDEM
DE
HARITATE
DEI
JENSON
1480
1400
1480

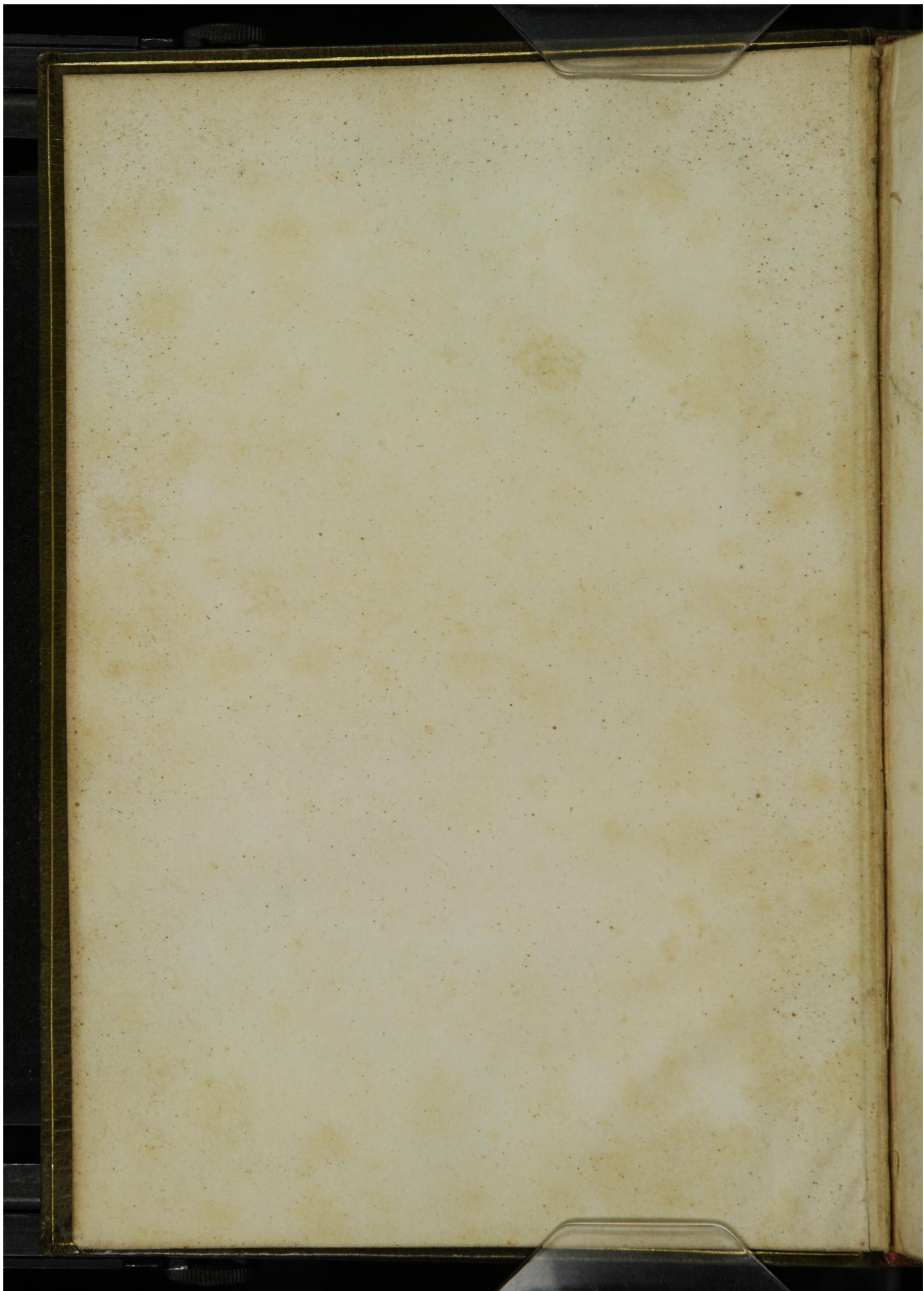

E. 6. 4. 114.

Liber qui intitulatur Corona senum.

c Vm mẽs hũana ueluti rota uelocissima quæ a rapidissimo ãnis cursu uoluitur malarum cogitationũ ꝓhibere uagatõem nequacq̃ ualeat: nisi a bonis cogitatiõibus sũma cũ diligentia repressa fuerit. Hãc uobis industriã dilectissimi in Christo filii uarias depellendi aĩ ꝑturbatiões. (Quæ quidẽ mentẽ uestrã omnipotẽti deo iam sincere dedicatã exagitare possẽt) ordĩe quodã ualde cõmodo: stiloq; facillimo. Breuissime tamẽ oĩa scribere curauimus. Sed qm̃ triplex a sacris doctoribus mũdus conscribit᷑. Artipicus uidelicet. Macrocosmus. Et Microcosmus. Ab artipico q est deus narratio nostra sumet exordiũ: & in triplex iudicium suum finem imponet.

De artipico.

d Iuinarũ humanarũq; rerũ profecto dñm cõditorẽ fuisse nouimus. Vnicum in essentia. Trinũ in personis. Patris: filii: & spũs sancti. Vnũ principium: cuius essentia est equalitas: & distĩctio ꝑsonarum. Immensa: infinita: incõprehẽsibilis: ĩconscriptibilis: æterna: incõmutabilis: simplex: excellens: atq; ineffabilis. Qui deus magnus & oĩpotens: in principio creauit cœlum: & terrã. Terra

autē erat inanis: & uacua. Et tenebre erant sup fa ciem abyssi: & ipse spūs dñi ferebat sup aquas.

h Vnc quidē omnipotens deus cuncta creaṙ disponens: prima die dixit. Fiat lux: & in ictu oculi facta est lux: quæ nubes lucidissima di citur: qua mundi superiores partes illuminant. Quā quidem lucē nōnulli dicunt angelicā fuisse naturā. De qua Lucifer cæteris pulchrior creatus est. Deinde non mediocri cum parte illorū pp su perbiam ab archangelo Michaele in centrū terre proiectus. Verūtamen alii eo℞ in calginoso aere remanserunt: ubi grādo: fulgura: tempestatesq; generant. Alii ī terra sunt humanū genus tēptan di gratia. Vt sunt illi qui unicuiq; mortaliū spe- cialiter dati sunt ad suggerendū mēti: & corpori diuersas tēpestates. Cæteri uero maligni spūs cū Lucifero in infernū trusi sunt. Bonos aūt & fide les spiritus: in non peccandi āplius gratia confir matos: in tres hierarchias diuisit deus. Quarum alia superior. Alia media. Alia inferior dicit. Su pior ē. s. Seraphin. Cherubin. & Tronos: ad tria exercenda officia posuit.

De Cherubin.

Cherubin officiū est in deo lucere: & homines ad sūmū bonum adducere.

De Seraphin.

Seraphin officiū est tā seipsos q̄ hominū corda

in dei amore īflāmare. De Tronis.
Troni tanq̄ dei sedes officiū habēt: de iustitia: & magnitudine dei gloriari: ac humāo generi uere subiectionis: & humilitatis modum impartiri.

De hierarchia media.

Hierarchia media tria tenet officia. Dominationes. Principatus. & Potestates.

De Dominationibus.

Dominatōes spiritus sunt: q officio suo cæteros inferiores regunt: & dirigunt in uoluntate dei. Dātq; prælatis seculi normā: & grām a tēptatiōi bus subditos liberādi. De Prīcipatibus.
Principatus officiū est: īferioribus spiritibus præ bere uirtutem ad eorum officii expeditionē: atq; orbis prīcipatus regere habet: quibus subditi cer uicē deo subiicere uelint. De Potestatibus.
Potestates āgelos in diuina potētia roborāt: & de monū uires reprimūt. Alleuiantq; temptatiōes.

De distinctione hierarchie inferioris.

Hierarchie inferiori tria sicut supioribus insunt officia. Quibus officiis præsunt. Virtutes. Ange li. & Archangeli. De Virtutibus.
Virtutes mira dei ostendūt: stupēdaq; miracula operant̄ in mundo. Monent etiā prælatos: ut ita se in subditos gerāt: ut ipsi una cū subditis mira cula facere possint. De Archangelis.

Archãgeli angelis: & hoĩbus archana dei nuntiã-
tes: denuntiãt inferius quod a superioribus spiri
tibus acceperunt. De Angelis.
Angelorũ quidẽ offm̃ est anunciãdi parua: & ad
bene: beatæq; uiuẽdũ hoĩes ducere: & gubernar̃.

Explicit qcquid de Artypico dicẽdũ sit. Hæc aũt
quæ hucusq; diximus: artypico mundo accõmo
dare đcreuimus. Vt deũ in sede: & throno suo se
dẽtẽ cernere ualeamus. Qui deus singulis diebus
usq; ad septimũ diẽ pticulariter creãdo opus qđ
patrarat optime proficiet. Quiescet uero die. vii.
quem quietis diem post iudicium esse dicamus.

De Macrocosmo.

Acrocosmus mũdus: dicit᷑ uniuersa
mũdi machina corporalis: ad dupli
cem ptinens naturã. s. cœlestẽ: & ele
mentorũ. Et dicitur macrocosms a
macros qđ est maior: & cosmos mũdus. i. maior
mundus. De materia cœlesti.
Habet enĩ cœlestis materia triũ principaliter cœ
lorũ diuisionẽ. Cœlum empireũ. Cristallinũ. Et
firmamẽtũ. Cœlum empireũ: beatoꝝ spirituũ:
ac sanctoꝝ omnium gloriosissimũ est habitacu-
lum. Natura simplicissimũ. Essentia subtilissi
mũ. Incorruptibilitate solidissimũ. Quantitate

maximũ. Qualitate lucidum. Diaphanitione pſpicuum. Materia puriſſimũ. Figura ſpericum. Localitate ſupremũ. Amplitudine creaturarũ in ſe aliarum contentiuũ. Motuq; extraneum.

De cœlo Criſtallino.

Criſtallinũ cœlum multas in ſe Empyrei qualitates tenet. Ac ipſũ primũ mobile ẽ: & uelociſſmũ.

De Firmamento.

Firmamentũ eſt ſecundum mobile: ac ſupradictarũ proprietatũ particeps: aquarũq; diffuſiuũ dicitur. Hoc quidẽ firmamẽtũ deus inter aquas & aquas die ſecunda creauit dicẽs. Fiat firmamẽtum in medio aquarũ: & diuidat aquas ab aquis Ibidemq; ſtellas die quarta fixas inſtituit.

De ſtellis.

Stellarum quidẽ materia puriſſima ẽ: figura ſperica: quãtitate magna: apparitõe parua. Ipſe enĩ ſtelle lucide: ac radioꝝ diffuſiue ſunt. Lumẽ a ſole capiunt. Singule in qualitate: differunt quãtitate: & uirtute. Quarũ noĩa diuerſa ſunt: ut illa bos: cauda draconis: & ſic de ſimilibus. Quæ ĩferius diuerſis uirturẽ generationis acommodant.

De Signis.

Inter eas enĩ duodecim ſigna ĩſiſtunt: quæ ſigna domus planetaꝝ ſunt. ut ẽ Cãcer Leo. & cetera.

De Planetis.

Habet in se Firmammentũ septẽ speras: nominibus: & natura diuersas. Et dicunt Plãete. Quorũ noĩa hæc sunt. Saturnus: Iupiter: Mars: Sol: Venus: Mercurius: & Luna.

De ꝓprietatibus planetarũ. De Saturno.

Saturnus spera prima est a nobis remotissima. In quolibet signo mẽsibus. xxx. manet. Ducẽtis uero &. xxx. ãnis suũ pficit cursum. Habitaculũ eius: in die est Capricornis. In nocte Aquarius. Exaltatio sua in libra. Humiliatio in cancro est.

De Ioue.

Iupiter spera secũda est: lucida: & clara: & quasi ad instar lactis cãdida. Qualitate tẽperata in caliditate: & humiditate: moratq; in quolibet signo per annũ. Suum. n. cursum in. xii. pficit annis. In die hĩtaculũ eius Sagitarius. In nocte Pisces. Exaltatio eius in Cancro: humiliatio in Capricorno est. Cuius est amica Luna: & Mars inimicus.

De Marte.

Mars spera tercia est: calida: & sicca: ea pp est nociuus. Proprietatibus quippe suis hoĩes ad bellũ irritat. Igneus: & radiosus apparet. In quolibet signo. lx. diebus qescit. Habitatio eius ĩdie Aries: in nocte Scorpio est. Et exaltatio in Capricorno.

De Sole.

Sol spera quarta ẽ: & dicitur octies maior terra.

Ve℞ Ptolemeus uult centũ & sexaginta uicibus superare terrã. Calidus sentitur: & luminosus uidet͛. In quolibet signo diebus triginta: & horis. x. pmanet. Habitaculũ ĩ Leone. Exaltatio ĩ Ariete.

De Venere.

Venus qm̃ calida & humida ẽ Martis nequitiã temperar. Vesper appellat͛: quum seqtur solem lucifer dicit͛. Quum mane oritur ante solẽ colorẽ fulgentẽ: & cãdentẽ habet electro similẽ. Diebus autẽ. ccc. xxx. suum pficit cursũ. In die Taurus ẽ eius habitatio: ĩ nocte libra. Exaltatio eius Pisces hũiliatio Virgo. Amicus ei est Iupiter: inimicus Mars.

De Mercurio.

Mercurius semp cum sole gradit͛: cui. xxx. semp gradibus apropinquat. Colorẽ tenet radiantẽ: & raro pp solis uicinitatẽ cernit͛. Eloquentiã ĩfluit: seminibus: & aquis dñatur. Diebus. xxx. suũ per agit cursum.. Habitatio in die Gemini: in nocte uirgo: natura mala. Et exaltatio eius in uirgine.

De Luna.

Luna ultima spera est omniũ planetarũ. Nocti præest. Eclypsim patit͛: & efficit. Maculas habet pp eius cõiũctionẽ cũ ĩferioribus. Cursũq; ĩ mense pficit. Et hẽt habitaculũ ĩ Cãcro. Et exaltatio ĩ Thauro.

Hæc de cœlesti materia dicta sufficiãt. Vbi solis

lunæ.atq; stellaꝝ ꝓprietates positæ sũt: quæ stel
læ die qua in firmamẽto creatæ sunt. Sol & luna
uero in speris suis.

Hic de elementali materia tractabitur.

Ateria quidẽ elementalis in quattuor diui
ditur elemẽta: quæ sunt: Ignis: Aer: Aqua:
& Terra.

De Igne.

Ignis spera elementalis est: tanq̃ cœlũ sub spera
Lunæ. Nec lucet: nec ardet in spa sua: sed ĩ aliẽa.
Tria ĩtersticia habet. Supremũ qđ uocat̃ igneũ.
Medium: & infimum quod dicitur olympium.

De Aere.

Aer spera subtilis est: mobilis & ꝑspicua. Per ĩspi
rationẽ: & respirationẽ calorẽ cordis tẽperãs. Et ẽ
locus ĩpressiõis. Vaporẽ terre: & aquæ ad se colli-
git: quarũ diuersitate nubes diuersi coloris ĩ aere
ipso fiũt. Vbi diu cõdense: fulgura: tẽpestates: to
nitrua: grãdinẽ: niuẽ: pruinas: & pluuias gñant.
Aer leuis: rarus: & illuminabilis est. Habetq; tria
ĩterstitia. Supremũ qđ æthereũ uocat̃. Mediũ &
infimũ qđ uocat̃ aereũ. Habet enĩ ĩ supremo ꝑꝑ
solis uicinitatẽ calorẽ: & lucẽ. Similiter quoq; ĩfi
mũ hẽt ꝑꝑ radioꝝ repcussionẽ. Veꝝ ĩ medio ubi
radioꝝ repcussio nequit attingere: frigiditas ẽ: &
obscuritas. Ibiq; demonũ habitaculũ: & ĩtrusio:

nec nõ & tẽpestatũ: ac tonitruũ dicit᷑. Grãdinisq; & niuis: & similium ibidem fit coagulatio.

De Aqua.

Aqua sup coelos ducit᷑: decorat᷑ piscibus: subdita ẽ tẽpestatibus. Maria ĩplet: fluĩa: fõtes: riuulosq; aquaꝝ: q oẽs ad loca unde ꝓuenerũt regrediunt᷑. Aqua enĩ diaphanũ corpus hẽt: & ex se cristallũ generat. Causat ĩ nubibus irim: humida: & frigida deniq; existit.

De Terra.

Terra ultima est: & infima: inter oĩa elemẽta despectior: nigra: arrida: siccaq;: põderosa: rotũda: oĩbus coelis: & elemẽtis circũdata. Tenet ĩ centro eius ĩfernũ. Frigida est: atq; opaca. Metalloꝝ nutrix: & genitrix ẽ. De qua oĩpotens deus oĩum cõditor tertia die creatiõis dixit. Diuidat᷑ aq̃ a terra: & appareat arrida: & tũc terra cũ mõtibus: spelũchis: atq; cauernis facta ẽ: & sic esse ipsius noscit᷑. Iteꝝ inqt deus. Producat terra herbã uirẽtẽ faciẽtemq; semẽ in gñe: & lignũ pomifeꝝ facientẽ fructũ ĩ gñe suo: & factũ ẽ ita. Vñ & eẽ ipsius terræ. & uegetatiua uita in herbis: & arboribus cernit᷑.

De creatione luminũ die quarta.

Die quarta dñs deus fiãt inqt luminaria ĩ firmamẽto coeli: & ita factũ est. Vt sol diei: lunaq; nocti præesset. Et stelle ut in firmamẽto lucerẽt: & splẽdore solis diuersaꝝ rerũ gñatões producerẽt:

ut supius sufficiẽter appet. De die qnta.
Die uero qnta ait dñs deus. Producant aquæ reptilia.i.pisces. Volucresq; cœli:& ita factũ est. Vnde similiter uidemus aues:& pisces hẽre esse:& uegetatiuam:atq; sensitiuam uitam.

Hic de sexto die agitur.

Nam sexto die addidit sũmus opifex dicens. Producat terra aĩalia ĩ genere suo:& ita factũ ẽ. Quare sicut in auibus cœli:& piscibus aquæ. Ita ĩ beluis:& feris: cæterisq; animalibus:& esse:& uita duplex cernit᷑:uidelicet uegetatiua:& sensitiua.

Profecto de hac die sexta ultimã hominis creationem intelligere restat:quã quidẽ in tercio mũdo ostendemus: qui muudus dicit᷑ Microcosmus.

m Icrocosmus sane a micros qđ est minor:& cosmos qđ est mũdus. Vnde Microcosmus paruus mũdus respectu Macrocosmi.i.maioris mũdi dicit᷑. Et hic est hõ:qui pp participationẽ cœlestis:terrestrisq; materie: nec nõ propter similitudinẽ cœloꝝ:atq; elementorũ:quã ĩ se habet hõ increatiue: paruus mundus appellatur. Qui in duas diuiditur creaturas.s. in corporalẽ:quod est humanum corpus:& spiritualẽ: quæ est anima: ex

quibus hõ fit. Quẽ quidẽ sexto die post aĩalium creationẽ ĩ campo damasceno deus plasmauit: ĩ terra chanaã: cui uitæ spiraculũ ĩsufflauit dicẽs. Faciamus hominẽ ad imaginem: & similitudinẽ nostrã. Sicq; ad imaginẽ dei creatus est hõ: ut sicut deus præest angelis: & hominibus: ita hõ corpore præsit cunctis aĩantibus uniuersæ terræ.

Ad cuius similitudinem creati sumus.

Ad dei similitudinem anima nostra creata est: ꝑ participationẽ dei. Vt est ĩ memoria: intellectu: uoluntate: libero arbitrio: & similibus.

Reuertamur igitur ad corporis plasmationẽ. Vn de puus mũdus appellat̃: tam pp participationẽ q̃ pp similitudinẽ Macrocosmi. i. maioris mũdi. Corpus hoĩs participationẽ cœlestiũ uirtutũ: & stellaꝶ hẽt: ut ĩ hoc exẽplo ĩtelligere poterimus. Cum cœlo empireo de eẽ: & forma: diuersis & q̃litatibus: participat hõ in plasmatione corporis. Cum cristallino participat motu: coadunatõe: & pluribus aliis qualitatibus corpus ĩ plasmatiõe. Cum firmamẽto participat mẽbrorũ uarietate. Cum stellarum uarietate exercitia corporis uaria recipit homo.

De participatiõe signorum in mẽbris hominũ.

Igna cæli ad custodiã membrorũ corporis xii. posita sũt. Aries ad custodiam capitis.

Gemini lacertis: & manibus dñat. Taurus guttu ri. Leo cordi: & renibus. Cãcer pectori: ac stoma cho. Virgo & libra ĩtestinis. Scorpio genitalibus. Sagitarius femori. Capricornus genua cõseruat. Aquarius tibias. Pisces déiq; custodiã pedũ hñt.

De participatione planetarum cum corpore.

Lanetarũ diuersas proprietates deus in hu mano corpore plasmãdo posuit: ut in hoc exemplo uideri potest. Saturnus dat corpori effectum siccitatis: & frigiditatis cũ nigredine. Iupiter humiditatem: & calorem cum albedine. Mars calorem cum siccitate. Sol lumẽ cum ca lore: & humiditate. Venus fulgorẽ cũ calore: & humiditate. Mercurius ĩ lingua pronuntiã di facundiã corpori præstat: & seminandi modũ dõat. Luna frigiditate: & humiditate sua præ bet corpori castitatem.

Sciẽdũ uero ẽ q deus ex materia elemtali corpus plasmauit humanũ: ut in hoc exẽplo. & cetera.

De participatione elementorum cum corpore.

X terra carnem: & ossa: ac melancoliam.

Ex aqua sanguinem: ac flegma. Ex aere agilitatẽ: substentationẽ: anhelitũ: & sanguineã naturam. Ex igne calorem. Vnde siccantur

humores corporis. Et caro: & ossa: & cætera mē-
bra fouentur: colerāq; produxit.
Et quoniā de participatiōe humani corporis cū
Macrocosmo satis diximus: nunc similitudinē
eius Microcosmi. i. humāi corporis: quam cum
macrocosmo habet dicamus: quæ similitudo tā
de cœlesti q̄ de elementali materia constat.

Oelestis similitudo in corpoř est. Qđ sicut
cœlum empireū dei: & sanctorꝝ angelorū:
oīumq; sanctorū habitaculū ē. Ita corpus: aīæ:
uirtutū: ac sanctarū operum habitaculū existit.
Et sicut cœlum cristallinum splendet: & moue-
tur: sic caro hominis: & corpus.
Similitudo corporis cum firmamento.
Sicut in firmamento sunt septem planetæ: et
quattuor elemēta. Sic in capite hominis sunt se-
ptem foramina: & quattuor membra in corpore
principalia. Sicut sol: & luna duo in cœlis sunt:
sic duo oculi in capite hominis positi sunt.
Corpus equidem similitudinem elementalis ma-
terie sic in membris habet: ut īferius denotatur.

Or quasi spera ignea omniū præstantius
est mēbrorū: qm̄ uiuētis aīæ ē habitaculū.
Pectus porro hoīs ꝓ aeř capiť, quo stomachi: ac

uentris uapores coagulati: tuſcim: ſingulta: & ſimilia generant.
Stomachus tanq̄ mare magnū: ī quo oēs egritudines quaſi fluctuātes mari tēpeſtates fiūt: quo humores totius corporis tanq̄ uniuerſæ terræ flumina: regrediuntur: & ingrediuntur.
Pedes uero tanq̄ centrum cœlorum: & elementorum: corporis molem ſuſtinent.

Hæc autē ad ſimilitudinē Macrocoſmi: & ad plaſmationē Microcoſmi dicta ſufficiāt. Nunc oſtēdemus quæ de ſimilitudine corporis: & animæ dei imagini comparatæ dicenda ſunt.

P Laſmato enī corpore humāo: deus ſpiraculum uitæ. i. animā ad ipſius imaginem in eum īſufflauit. Cui animæ ad æterne trinitatis ſimilitudinē tres attribuit potētias. ſ. Memoriā ad ſimilitudinē potētiæ patris. Intellectū ad ſimilitudinem ſapiētiæ filii. Voluntatē ad ſimilitudinē ignitæ ſancti ſpiritus charitatis.

Participatio animæ cum angelis.

Dedit quoq; huic animæ cum angelis participationem: ad parua dei huic ſeculo annuntianda.

Participatio animæ cum archangelis.

Cum archangelis participationem habet anima

ſumma dei archana reuelandi.

Participatio anime cum uirtutibus.

Cū uirtutibus miracula opādi pticipationē hēt.

Participatio animæ cum poteſtatibus.

Cū poteſtatibus demōibus īperādi pticipationē hēt aīa. Participatio cum principatibus.

Cum prīcipatibus ī cœlis:& in terris prīcipē eſſe.

Participatio animæ cum tronis.

Cum tronis ipſa anima fit ſedes dei.

Participatio animæ cum Cherubin.

Cū cherubin ſūma dilectiōe ac contēplatōe corā deo uigilat. Participatio aīæ cum Seraphin.

Cum ſeraphin intenſo cum feruore aīa electorū ardeř pōt. Quoꝝ alii ſūt pñarche:alii ſūt ꝓphete

Participatio animæ cum cœlo empireo.

Anima cum cœlo empireo participatioē habet in pulchritudine:magnitudīe:ac ſtabilitate. Vnde immortalis habetur.

Participatio animæ cum cryſtallino cœlo.

Cum cryſtallino in claritate:uelocitate:& motu: ita ut in ictu oculi adſit ubi uelit.

Participatio animæ cum Firmamento.

Cum firmamento ingenium maximum:& uelocisſimum habet anima:ubi omnium rerum imaginationes quaſi ſtelle fixe ſunt.

Participatio aīæ cū planetis:& prīo cū Saturno.

CVm saturno religionē & grauitatē tenet.
Participatio animæ cum Ioue.
Cum Ioue dignitatem: pulchritudinem.
Participatio animæ cum Marte.
Cum Marte uim & artem noscit bellandi.
Participatio animæ cum Sole.
Cum Sole illustrationem: & sapientiam recipit.
Participatio animæ cum Venere.
Cum uenere attractionē: amorem: & dilectionē.
Participatio animæ cum Mercurio.
Cum mercurio morū grauitatem: & facundiā.
Pariicipatio animæ cum Luna.
Cū luna solertiā: atq; solicitudinē: & cōtinentiā.
Participatio animæ cum elementis.
Participatio animæ cum Igne.
Cum ignea spera inuisibilis est. Quanuis in aliena materia uideat & sentiat.
Participatio animæ cum Aere.
Cum aere peccata corporis per contritionem: in niuem remissionis anima conuertit.
Participatio animae cum Aqua.
Cum aqua interiores format lachrymas.
Participatio animæ cum Terra.
Cū terra diuersa herbaꝝ: aīaliūq; gn̄a gignit. Deniq; ciuitates: leges: artes liberales: & mechanicas habet.

De decoratione animæ.

St ĩsuper anima hominis adotata dei simi litudine: & imagine: quia ĩuisibilis: impal pabilis: ĩmortalis est: liberoq; decorata arbitrio. Vnde ut superius diximus. Sic factus est homo in animam uiuentem.

De Adam.

Dam qui sapientia: scientia: ingenioq; oĩ um humanarũ: diuinarumq; rerum præditus fuit: a deo in paradiso delitiarũ collocatus est. Vbi ex costa ipsius Adam Euam sibi similẽ formauit deus: eiq; in uxorẽ dedit: ut duo essent in carne una.

De paradiso terestri.

Ic paradisus delitiarũ est locus in oriente: ubi multa℞: & diuersa℞ uirtutum fructus reperiuntur. Nam aliud fructuum genus extinguende sitis uirtutem habet. Aliud saturitatem præstat. Aliud iuuẽtutem. Aliud perpetuã uitã. Aliud uigilantiam. Aliud deniq; boni & mali scientiam donat. De quo quidem fructu. s. boni & mali iussit deus Ade ne comederet. Qui uxoris suæ uerbis adductus (nam ei suaserat serpens) de arboris illius fructu accepto comedit. Ea propter sũmo cum rubore simul cum uxore sua de paradiso expulsus est. Et in Ebron ad sue plasmatõis locum ambo delati sunt. Adam in sudore suo uesci pane cœpit. Et Eua in sui dolore partus filios procreare.

Hæc ad breuem Microcosmi creationē dicta suf ficiant: ut facilius ad alias eius partes transire ua leamus. Quæ sūt tria corporalia: & tria spiritua lia opera.

PRima enī opera quæ Microcosmus genera liter agit: tria sunt. s. Generatiuum. Artifi cum. Et sensuale. Opus quidem generatiuū in sex diuiditur ætates. Quarū prima ab Adam usq; Noe. Secunda a Noe usq; Abrahā. Ter tia ab Abrahā usq; ad Dauid. Quarta a Dauid usq; ad transmigrationē. Quinta a trāsmigra tiōe usq; ad Christum describit'. Sexta uero ab ipso Cristo usq; ad consumationem seculi dicit'.

De procreatione Caim & Abel.

ADam primus homo ex Eua uxore sua post paradisi expulsionem: ī Ebron duos filios genuit. Quorum unus Caim: alterum uero Abel nuncupauit. Caim fuit agricola: & liuore inuidie germanū necauit: qui pastor ouium erat. Qua đ re maledixit deus Caim. Qui profugus per orbē ex germana uxore sua genuit Enohc. A quo pro genies processerunt Caim: sicut fuit Iabel qui pa storum tentoria portatilia primitus inuenit: nec non animalium pecudumq; diuisiōes: & separa tionem instituit. Iubal quoq; qui musicæ artis: & organorum: atq; citharizantiū inuentor fuit.

Quã artem in duabus pressit columnis. Quarũ una contra impetum ignis. Altera contra aquarũ inundationem resistere poterat. Quæ post diluuium sola reperta fuit: quia altera ab aquis consumpta remansit. Et Tubalcaim bellantiũ: atq; fabrorũ instrumenta: metallaq; inquirere: & fabricare docuit. Noema soror eius texentiũ documenta inuenit. Adam insuper post mortẽ Abel genuit Seth: cuius progenies usq; Enoch d̄uenit diuinum cultorem: deoq; gratissimũ: qui genuit Matusalem patrem Lamech patrẽ Noe. Is nãq; Enoch trãslatus in paradisum cum Elia ibi usq; ad tempus antichristi cohabitare dicitur.

De archa Noe.

Noe uero iussu dei archam instruxit in qua a subuersiõe diluuii reseruat᷑ ipse cum uxore sua: & tribus natis: eorumq; uxoribus: ac cum omni mare: & femina cuiuscunq; animantiũ generis: tam uolucrum q̃ pecudum: necnon & quadrupedum. Nomina autem filiorum Noe: qui cum ipso in archa introierunt hæc sunt. Sem primognitus. Secũdogenitus Cam.. Tertiogenitus Iaphet.

De Sem primogenito Noe.

Sem uero asiam istaurauit: ubi hebrea: syria: græcaq; dogmata processerunt.

De Cam secundogenito Noe.

Cam affricam instaurãs barbaricã: & cananeoꝝ gentẽ produxit. De Iaphet tertiogenito Noe.

Iaphet Europam paganorũ: & gẽtiliũ gentem innouauit. De progenie Abraham.

Abraham deicola de stirpe Sem astrorũ ita peritissimus fuit: ita fidelis: & iustus: ut audire meruerit. In semine tuo omes benedicent̃ gentes. Hic hismahelẽ de ancilla genuit: a quo descenderunt xii. filii: quoꝝ nomina hæc sũt. Nabaiot: Cedar: Abdehel: Mabsã: Masma: Buma: Massa: Adad: Thema: Iahur: Naphis: Cethma.

De progenie Isach.

Isach quoq; habuit Aabraham de Sarai uxore: qui Isach genuit Esau patrem Eliphaz: Rauel: Iaus: Ielam: & Core: De progenie Iacob.

Isach iacob etiam gẽuit: qui a deo israhel dictus est. Pater. xii. patriarcharũ. Genus quoꝝ quadrĩgentis ãnis acola in terra ægyptiorũ fuit: a qbus generati sunt Moises: & Aaron. Qui Moises populum hebreum trans rubrum mare perduxit: Et Num filium Iosue ultra iordanem transfretauit. Qui Moises terram promissionis cœpit: ac ei diuisit. De Dauid.

Dauid diebus Saulis iudeorũ: & israhelitarum regis Goliã gigantem: & plurimos occidit philisteos. Quorũ præputiis Michol Saulis filiam in

uxorem obtinuit. Post morte͂ uero Saulis totius regni rex fuit constitutus. Hic pater Salomonis regis fuit: qui sapientia: diuitiis: & potentia præcelluit reges uniuerse terræ.

De transmigratione iudeorum.

Transmigratio populi iudeoꝝ anno. xi. regni Sedechie in die. x. quinti mensis: in anno. xix. regni Nabuchodonosor facta fuit. Deinde capta: & incensa est Ierusale͂: & populus ligatus: captiuusq; fuit in Babilone.

De ædificatione ierusalem usq; ad tempus Ciri persarum regis. In quo. l. milia iudeoru͂ licentia͂ redeundi in ierusalem habuerunt. Quibus reuersis ædificato: & dedicato templo te͂pore Artaxersis regis: ædificata est ierusale͂: & omnis populus ad celebrationem sabbati inductus est.

De uita Iesu christi.

Dominus noster iesus christus filius dei: q angelo nuntiante conceptus est in ciuitate Nazareth de spiritu sancto & Maria uirgine natus in Bethleem iudæ. Quem magi munera offerentes adorauerunt. Qui circu͂cisus post octauu͂ diem in Egyptum peregrinatus est: post annum septimum Galileam reuersus. Anno. xii. ætatis suæ in templo disputauit. Stetitq; subditus parentibus: & a Ioanne. xxx. anno ætatis suæ bapti

zatus: ieiunium. xl. diebus consumauit. Diaboli temptationes passus est; donec ab angelis ei ministraretur. Deniq; hic saluator noster a mõte recedens cum peccatoribus manducando multos conuertit. Petrum: & Ioannem: Iacobum: & Andream: cæterosq; apostolos. Nec non. lxxii. discipulos elegit: & coram ipsis mortuos suscitauit. Miracula fecit plura. Iudei autẽ liuore inuidiæ: discipulo suo iuda auctore tenuerunt eum: quẽ flagellis cedentes illuserunt: & turpissima crucis morte damnauerunt. Hic mortuus: & sepultus tertia die resurrexit. Post dies. xl. cœlos conscendit: & ad patris dexteram sedens: uenturos ẽ iudicare uiuos & mortuos.

Diximus enĩ genologias patrũ p diuersas ætates q̃ est corporalis creatur̃ opus principale. s. Generatiuum. Nunc autem de artifico opere corporalis creature dicendum est.

O Pus quidem artificum est quod solum ad corporis artes pertinet. Cuius distinctio in has septem mechanicas diuidit̃ artes. Videlicet Lanificium: Armaturã: Nauigationem: Agriculturam: Venationem: Medicinam: & Theatricã. Hinc. s. a lanificio humani generis corpora tegũ

tur. Ab armatura re. p. armis proteguntur. A nauigatiōe deducunt mercatores nauigiis mercimonias. Segetum & uini opulentiā nobis agricultura confert. Venatio reptilium: quadrupedū: uolatiliumq; omnium nobis prædam ostendit: ut ciborum diuersitas regum apperitum alliciat. Et abstinentibus: pauperibusq; cibum congruū acquirat: ut pisces: & auiculas. Ex medicina corporis acquiritur ualitudo. At theatrica ludendi summitur exercitium: quo delectati homines eidem ingenia sua accommodare student.

De tercio opere creature quod sensuale dicitur.

TErcium profecto opus Sensuale appellat̄: eo ꝙ sensuū inordinata affectio ad uaria: & uitiosa opera trahitur. Vt est oculus qui plurima noxia cernere cupit, Aures iniqua audiendo oblectantur. Gustus gulosa optat & uana. Odoratus uanos inquirit odores. Tactus turpia: molliaq; palpitare. Iniqui deniq; pedes semp ad malum currūt. Et quoniā caro nostra sane infirma est: & ad terre molem descendens: semper temporalia & uana concupiscit. Vnde spiritus semper aduersus carnem: caro autem aduersus spiritum nunq̄ desinunt aduersari. Hinc consciētia: hinc

etiam sinthetesis animæ corporeis membris fre-
num imponere laborant.

Ad tria igitur opera animalis creaturæ transea-
mus. Sicut enim corporis uicia percepimus: sic
etiã aĩæ dignitates: & uitia intelligere ualeamus.
Opera cuiuscunq; animæ in hoc seculo uirtuosa
scientifica: aut uitiosa esse cognoscuntur.

O Pus enim uirtuosum nihil aliud est: nisi id
per instrumẽtum corporis deo: & homini-
bus ueraciter exhibere: quod a domino: & a pro
ximo recipere cupimus: dum idem os proferat
quod in corde: & animo uersatur.

De uirtutibus theologicis.

Virtutum alie theologicæ: alie cardinales sunt.
Nã theologicæ sũt tres. s. Spes: Fides: Charitas.
Spes enĩ est de bono opere optimã a deo merce-
dem expectare. Quã mercedem dominus noster
Iesus christus in octo beatitudines demõstrauit
dicens. Beati pauperes spiritu: quoniã ipsorũ est
regnum cœlorũ. Beati mites: quoniã ipsi posside
bunt terram. Beati qui lugent: quoniã ipsi cõso-
labuntur. Beati qui esuriũt: & sitiunt iustitiam:
quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes:
quoniã ipsi misericordiam consequentur. Beati

mundo corde: quoniã ipsi deum uidebunt. Beati pacifici: quoniã filii dei uocabuntur. Beati qui persecutionẽ patiuntur propter iusticiam: quoniam ipsorũ est regnum cœlorũ. Beati estis quũ maledixerĩt uobis homines: & persecuti uos fuerint propter me. quod generaliter dixit.

De Fide.

Fides est ueraciter credeꝛ deum esse secundũ duodecim articulos fidei nostræ christianæ. Ac etiam fides est deo credere idest sacrarum scripturaꝝ cõfirmare ueritatem. Decemq; præcepta: nec nõ & septem ecclesiæ sacramenta obseruare. Fides deniq; est in deum credere. i. Christi opera imitari: & eius humilitatem cum paupertate: patientia: & obedientia uẽdicare.

De Charitate.

Charitas est deum super oĩa: & proximũ tanq̃ se ipsum diligere. Ab ipsa dei ea oriuntur septem munera spiritus sãcti. s. Timor domini. Pietas. scientia. Fortitudo. Conscilium. Intellectus. Et sapientia.

De Charitate proximĩ.

Charitas autem proximi septẽ spiritualia gignit opera. s. misericordie. Vt est sanum conscilium dare. Instruere inscium. Reprehẽdere peccantẽ. Lætificare mœstos. Subuenire pauperibus. Orare pro existentibus in tempestate. Orare pro oĩbus mortuis. Similiter quoq; septẽ corporalia

opa misericordiæ gignit charitas proximi. Quorum primũ est pascere famelicum. Secundum præbere potum sicienti. Tercium hospitari peregrinum. Quartum uestire nudum. Quintum uisitare incarceratos. Sextum uisitare infirmos. Septimum sepelire mortuos.

De quattuor uirtutibus cardinalibus.

Ardinales uirtutes sunt quattuor. Quarũ diuisiones causa breuitatis omittẽdo ipsas explicabimus. Primo enĩ iusticia est tribuere unicuiq; quod suum est. Prudentia est præteritarũ: præsentium: & futurarũ rerum acta discutere: aduertere: & prouidere. Temperantia est animi motus: & mundanarũ rerum appetitus extinguens moderatio. Fortitudo est in bonis: & aduersis alacriter perseuerare.

De secũdo opere animæ: quod scientificũ dicit᷑.

Pus secundũ animalis creaturæ appellatur scientificum. A quo omnium animarũ humanarum: diuinarũq; noticia declaratur in hoc seculo: in quo duplicem recipimus sapientiam. Diuinam scilicet & humanam.

De sapientia diuina.

Sapientia enim diuina omniũ diuinarum rerũ æteerna est cognitio. Et qua per spiritus paracliti

gratiam anima in hoc mundo portionem recipit ſuam. Huius enim ſapiētiae radix ſacram nobis theologiam produxit. Quæ diuini cultus ritum oſtendit: & gratiarum dei: atq; iudiciorū oculta q̄ dilucidiſſime.

De ſapiētia huius mūdi: hoc ē philoſophia.

Sapientia uero huius mundi: tam maioris q̄q; minoris a diuina procedit ſapientia. Iuxta illud apoſtoli Iacobi: Omne datum optimū: & omne donum perfectum deſurſum eſt: deſcendens a patre luminū. Eſt quidem mundi ſapiētia omnium creaturarū uera cognitio: quæ philoſophia dicitur. Quam in græcia primo philoſophi: epicurei: deinde Stoyci. poſtmodū peripatetici: repe riſſe traduntur. Quanq̄ ab Adam uſq; ad Abraham: & prophetas prius inuenta fuiſſe t

De ſeptē liberalibus artibus quæ a philoſophia proficiſcuntur.

AB hac enim philoſophia ſeptē deſcendunt artes: uidelicet. Grāmatica. Dialetica. Arithmethica. Rhetorica. Geometria. Muſica: & Aſtronomia.

De Grāmatica.

Grāmatica eſt ſcientia recte loquendi: ſcribēdiq; correcte. Quæ primū in egypto tempore Oſiris mariti Iſidis reperta eſt.

Dialetica.

Dialetica eſt acuta diſputatio: uerū a falſo diſtin

guens: quæ a Permenide ibidem reperta est.

Rhetorica.

Rhetorica est disciplina ad quæq; idonea persuadendum. Cuius reptor Demostenes fabri filius.

Arithmetica.

Arithmetica dicit̃ ab ares: uirtus: & thimus græce: q̃ latine numerus dicitur. Vnde arithmetica uirtus numeri interpretatur. Cuius auctor apud græcos Samius Pithagoras. Nichomacus apud latinos fuit.

Geometria.

Geometria mensura terre interpretat̃: quæ apud egyptum primũ reperta fuit. Cuius auctor apud græcos Euclides fuit: & Herathostenes sagacissimus in tali arte ambitu orbis repperit. Et est geometria disciplina mensurarum in se rationem habens.

Musica.

Musica ab aqua uocabulũ sumpsit: eo q̃ nulla euphonia. i. sonoritas sine humore fit. Et huius auctorem Tubal: ut superius diximus: Moises fuisse asserit. Sed græci Pithagoram. Alii Mercurium: qui primum tetracordum instituit. Alii Linum. Alii Zetum: uel Amphionẽ fuisse tradũt. Et sunt tria musicorum genera. Vnum quod carmina fingit. Aliud ĩ instrumentis agitur. Tercium quod instrumentorum opus: carmenq; diiudicat.

Astronomia.

Aſtronomia a lege aſtrorum nomen aſſumpſit. Et eſt aſtronomia quæ de aſtrorum lege: & cœli conueſrione diſſerit. Regiones: circulos: curſus: ortus: & ſyderum occaſus ĩquirens. Cuius auctorem aliqui Can Noe filium. Ptolemeũ uero egypti regem reparatorem fuiſſe tradunt.

Ab his omnibus ſcientiis ſupra enumeratis uita hominum: & beluarũ: ciuitates: regna: ſceptraq; proteguntur.

De tercio opere animæ uitioſo.

Ercium deniq; opus animæ uitioſum eſt. cuius partes conſcribere in animo eſt. Triplex enim eſt peccatum. Originale. ſ. Veniale. Et mortale.

De peccato originali.

Originale nanq; peccatum eſt quod primi parẽtes noſtri Adam: & Eua in guſtatione pomi opati ſunt: nec deleri niſi per baptiſmum poteſt.

De peccato ueniali.

Veniale peccatum eſt quod hominem uſq; ad reatum perpetue mentis nõ obligat: uel grauat: ſed pœnam meretur. Et hoc facile remittitur.

De peccato mortali.

Mortale peccatum eſt quod deũ: & proximum offendendi cauſam agit uoluntariam: aut mente: aut corpore: ſeu mente: & corpore ſimul.

Quæ offensio dei: & proximi in septem capitalia diuiditur peccata. Videlicet ī Superbiam. Iram. Accidiā. Auariciā. Gulam. Inuidiā: & Luxuriā.

De Superbia regina uitiorum.

Superbia regina omniū uitiorum est: quæ omnibus dedignatur sibi superioribus: quia illis non æquatur. Dedignatur etiam paribus: quia æquātur ei. Et inferioribus ne ei æquētur. Cuius filiae sunt haec. Prima est inobedientia: quia ut diximus: superbus uel uanagloriosus non uult inferior uideri: quod fieret si esset obediens. Secūda est contentio: quia uult uincere cum clamore: & sic iustus uideri. Tercia ē iactātia qua quis enumerat bona sua ut laudabilis appareat. Quarta est ipocrisis: qua quis quærit hominibus in exterioribus bonus haberi. Quinta est pertinacia q̄ factum aut dictum suum defendit: ne errare uideatur. Sexta est discordia quæ contra omne dictum assumit cōtrariū propter uanam gloriam ācquirēdam. Septima est nouitatum praesumtio: qua quis noua dicit: uel inuenit ut laudetur.

De Ira.

Ira est subtilis animi motus quo quis aduersus aliquem mouetur: cuius filiae sunt sex. Quarū prima est rixa. Haec est audax uindicandi uoluntas: & iniuria facti procedens. Secūda est timor

mētis: hæc ē uolūtas uīdicādis: fugiēs aduersātē. pp inimicias extīatas. Tercia ē cōtumelia. hæc ē uolūtas uīdicās pp exprobationē maloꝝ. Quarta ē clamor: q̄ ē uolūtas se uindicās ī exaltādo uocē. uel ē uituperiū ad alioꝝ aures pueniēs. Quinta īdignatio: quæ ē uolūtas se uīdicās p molestie signū exterius demōstratū. Sexta ē blasphemia quæ est uolūtas se uindicās p opprobrium deo: uel sanctis illatum.

De Accidia.

Accidia est diffidentia de propriis uiribus: & auxilio dei ardua cōplendi. Cuius filiae sūt sex. Quarū pria ē malicia: quae ē uolūtas machinādi malū alicui: quū ei qs iniuriat alicui tūc irascit: postea tristat. Secūda est desperatio: qa meritoꝝ diffidētia: mater ē diffidētiae praemioꝝ: ex q̄ iterū tristicia orit. Tercia est pusillaminitas: quae ex diffidētia nascit: ꝓueniēte ex cōsideratōe proprie fragilitatis: aut opis arduitatis. Quarta ē rācor: q est īueteratū odiū. quod gn̄at ex uetustate ire. Quinta torpor mētis circa praecepta. i. quaedā ī psuabilitas: p quā n̄ pōt īduci ad excusationē mādatoꝝ dei. Sexta est uagatio mētis circa illicita. Haec aūt qn̄q; ē pticularis: & certā hēt materiā: & sic cōuenit oībus uitiis. Qn̄q; ē gn̄alis: & īcerta & haec ꝓprie ē euagatio accidiae.

De auaritia.

Auaritia ē īmoderatus amor hn̄di: quæ. vii. filias

hēt. Prima ē obduratio cordis: & hoc fit obmitē do. Scđa uiolentia: & haec fit nocēdo alicui palā pfecta malitia. Tercia inqetatio. haec ē lucri appetitus. Quarta piuriū: qđ ī emptōe: & uēditōe saepe accidit. Quīta fallacia: quae fit p uerba đci piētis ī oculto. Sexta fraus: haec ē deceptio pſcā: & haec fit ī pñtia illlius q decipit᷑. Septīa pditio: haec fit in abſētia decepti.

De Gula.

Gula est īmoderata cibi auiditas: & hæc. vi. filias hēt. Prīa est scurilitas: qa gula mouet ad uerba scurilia. Secūda multiloquiū. Tercia detractio. Quarta uitupia: & alia uerba īania. Quīta īepta laeticia. i. lasciuia carnis: siue gestus corporis īordinatus: lasciuiā mētis demōstrās. Sexta īmūditia: que prouenir᷑ ex gula solet: ut ē uomitus: eructatiōes fœtide: ac luxuria.

De Luxuria.

Luxuria ē libidinose uoluptatis appetitus: cuius filiæ sūt octo. Prima caecitas mētis: qa in ope luxuriae tota rō absorbet᷑. Secūda īcōsideratio mortis: & īferni. Tercia incōstātia ad cogitādū & desiderādū mō istud: mō illud. Quarta amor sui. Quīta praecipitatio qua qs praecipitatus currit ad peccandū: exponens se piculo mortis pp luxuriam opandā. Sexta est odiū dei. Septima affectus pñtis seculi. s. appetitus honoꝶ: diuitiaꝶ: & huiusmodi: p quae finē suū cōseqt᷑ luxuriosus.

Octaua despatio futuri seculi: quæ est diffidētia gloriæ: uel ueniæ cōsequēdæ: & hæc est filia luxuriæ cōsumatæ. De Inuidia.

Inuidia ē odiū aliene fœlicitatis: cuius filiæ sū. v. uidelicet. Odiū. i. uelle malū alicuius: & nolle bonū. Scđa exultatio ī aduersis proximi. Tercia afflictio ī prospis. Quarta susurratio: q̄ est latēs detractio. Quinta detractio quæ ī apto fit: & uult melior uideri illo cui detrahit.

Cū enī quæ de triplici mūdo ī sūma breuitate dici poterant stilo facillimo pstrīxerimus. Nūc eodē mō dicēdū est de triplici iudicio ordinatī uētuto ab Artipico: a Macrocosmo: & a Microcosmo i. iudiciū dei: cœli: terræ: atq; hoīum. Quod iudicium triplex appellabimus: uidelicet. Iudiciū pricipale: Iudiciū particularē: Iudiciū spetiale. Et primū de iudicio principali dicetur.

Vdiciū principale erit initiū signoꝶ dei secundū euāgeliū. Quæ signa deus ī ultimis diebus fieri promittet. s. Signa erūt ī sole: & luna & stellis: & ī terris praessura gētiū prae cōfusiōe sōitus maris: & fluctuū. Arescētibus hoībus præ timorē: & expectatōe quæ supuēiet uniuerso orbi Hoc itaq; iudiciū ab aduētu antichristi usq; ad xv. signoꝶ apparitionē erit. De Antichristo.

Nā in nouissimis diebus de Babilone: & de tribu

Dam ueniet qdā homo pestifer: fidē christi sub-
uertēs: q se christū & uerū messiā faciet. Vn̄ An
tichristus appellabit̄ d̄ tribu Dan. Hic sup̄bia lu
xuria: oīq; malitia plenus erit. Et diabolica p̄sua
siōe q̄plurimos hoīes: iudeos præsertī: ad creduli
tatē: & iniquā fidē alliciet. Copiosaq; mūera offe
ret fidl̄ibus christi ad eos præuaricādos. Sed si cō
sentire noluerīt post minas diuersi cruciatus pœ
nas īponet illis usq; ad mortē. Sibi aūt credeř uo
lētibus īprimet caracterē maledictiōis. Tūc uero
Enoch & Elias īsurgētes ī eū ueritatē christiāe fi-
dei prædicabūt: & fallaciā illius iniquā esse. Quā
obrē is pessimus Antichristus illos martyrio īteri
re faciet. Mira ac stupēda miracula on̄det: donec
ī medio tēpli Salomōis tanq̄ deus sedebit adorā
dus: & ecce āgelus dn̄i ibidē illū atrocissima mor
te īterficiet. Sāe tūc iudei errorē suū optīe cogno
scentes: ad contritionem nouam: & pœnitētiam
deuenient. Et sic reliquie iudeorum salue fient.

De iudicio particulari.

Vdiciū p̄ticulař partī erit materiæ cœlestis
partī elemētalis. Nā ex ipsis qdē qndecī horrenda
signa sūt processura. Prīa die mař stās ī loco suo
cubitis. xl. sup oīum mōtiū altitudinē uelut mu
rus eleuabit̄. Scd̄a die mare descēdēs tm̄ deficere
uidebř q̄ uix appebit. Tercia die pisces supra ma

re se onñdent: dātes mugitus usq; ad cœlos: quos solus deus pcipiet. Quarta die aq̄ maris: & flumi nū cōburet̃. Quīta die arbusta: & herbe: cūctaq; uirgulta sāguineū emittēt rorē. Sicq; aues cœli q̄ libet in gn̄e suo: terrore pterrite nil pēitus gustar̃ qbūt. Sexta die pene cūcta ruēt ædificia: & fluīa ignea ab ortu solis usq; ad occasū currēt. Septīa die lapides frangent̃ ad īuicē: quoꝝ strepitū nisi deus ītelliget. Octaua die fiet terremotus gn̄alis: ita ut nullus hoīum siue aīaliū ī se cōsister̃ possit Nono die exibūt hoīes đ cauernis: & tāq̄ demītes & īsēsati eūtes ad īuicē loq neqbūt. Decīa die oīa mōtana ī puluerē redigēt̃. Vndecima surgēt ossa mortuoꝝ. Duodecīa erūt tanq̄ stellae cadētes de cœlo: uel hoīes q prius ī mūdo tanq̄ stellae splē-debāt ī ruinā cadēt. Terciadecīa morīet̃ oēs uiuē tes: ut cū mortuis resurgere queāt. Quartadecīa ardebit cœlū & terra: & tm̄ ascēdet ignis quātū in die diluui ascēdit aqua. Quītadecīa uero & ultīa die fiet nouū cœlū: & noua terra: oēsq; mortui surgēt īmortales: & ī christi ætatis plenitudīe. s. ānoꝝ. xxxiii. Bōi absq; ullo defectu natur̃: & gra uedine. Remissisq; nature uitiis: cū oī præstātia aīæ. Et corporis dignitate: ac optīa ualitudīe: læti iucūdi: atq; gaudētes erūt. Mali uero īcorrupti & ipsi resurgēt cū oī naturali defectu ꝓpria egritu-

dine: ac uitio quo mortui fuerĩt: mœsti: afflicti: trepidi absq; ulla cõsolatõe: & pace erũt: nouissi mũ expectãtes iudiciũ. De iudicio speciali.

Vdiciũ spãle est iudiciũ dñi nñi Iesu christi q specialiter ad iudicãdũ genus hũanũ uẽ turus ẽ. Qđ qdẽ iudiciũ ĩ tres partes diuidimus. In prima parte de aduẽtu iudicis dicemus: & saluatoris Iesu christi. In secunda de damnatorum condẽnatõe: & pœna. In tercia de gloria beatoꝝ.

De aduentu dñi nostri Iesu christi.

Aduẽtus dñi nñi Iesu christi expletis prodigiis su pius ãnotatis erit ĩ ualle Iosaphat: ubi ipse christus cũ oĩ militia cœlesti beatoꝝ spũum: & sãcto rum oĩum: ĩ aere eleuatus: in maiestate diuĩa: & hũana carne sedebit ad iudicãdũ bonos: & malos reprobos: & electos. Boni uero: & electi ad dexterã iudicis ĩ nubibus a terra eleuati erũt. Mali aũt & reprobi ad sinistrã dñi nñi Iesu christi: in terra prostrati iacebũt. De pœna dãnatoꝝ.

Pœna igit̃ dãnatoꝝ triplex erit. s. Pñtialis: sẽtẽtia lis: & æternalis. Pñtialis. n. tria in se pœnaꝝ gñ a cõtinet: uidelicet. Sensitiuã. Visiuã. Et expectatiuã. Sẽsitiua pœna erũt dolores mẽbroꝝ graues: & gritudĩes corporis ĩsanabiles. Visiua pœna reproboꝝ erit uisio: & aspectus irati iudicis ĩ eos: & ãgeloꝝ appatus ad eos expellẽdos ĩ ĩferni baratꝝ necnõ & atrocitas demõioꝝ pata ad ipsoꝝ ruinã

Adeſt etiã añ ipſoꝝ oculos totius clauſtra īferni apta: īnumerabilibus cruciatibus plena. Expectatiua pœna erit rancor: & trepidatio uehementiſſima: in expectando terribilem ſententiã dãnatõis æternæ.

De pœna ſententiali.

Sentẽtialis pœna erũt horribiliſſima uerba Ieſu chriſti īcrepãtis: dicẽtiſq; malis: ac reprobis. Eſuriui. n. & nõ dediſtis mihi mãducare. Sitiui. n. & nõ dediſtis mihi bibere. Hoſpes erã: & nõ collegiſtis me. Infirmus erã: & ī carceř: & nõ ueniſtis ad me. Tũc reſpõdebũt ei dicẽtes. Dñe qñ te uidiũs ſitientẽ: aut eſuriẽtẽ: aut hoſpitẽ: aut nudũ: aut īfirmũ: aut in carceř poſitũ: & nõ miniſtrauims tibi? Tũc reſpõdebit illis. Amẽ dico uobis q̃cũq; diu nõ feciſtis uni de mīoribus his: nec mihi feciſtis. Quãobrẽ ite maledicti in ignẽ æternũ: q paratus ẽ uobis: diabolo: & ãgelis eius. Ad quæ ſtupẽdiſſima: cõtremẽdaq; uerba oẽs dãnati ſũmis cũ ſtridoribus: atq; horrẽdo ululatu cũ īmũdis ſpiritibus ruẽt ī īfernũ.

De æterna pẽa dãnatoꝝ.

Aeternalis dẽiq; peccatoꝝ pœna erit īfraſcripta. Martyrii diuerſitas: & cruciatus: q̃ qdẽ in æternũ & ī ſeculũ ſeculi mãebit. Vñ oĩ ſpe pẽitus amiſſa reprobi dãnati: oẽſq; in īferni baratro clauſi: hæc tria ī ppetuũ mala ſuſtĩebũt. Malũ. ſ. ſpãle. Malũ ſociale. Malũ gñale.

De malo ſpeciali.

Malũ ſpeciale eſt uniuſcuiuſq; peccatoris ſpãlis pœna aĩæ:& corporis:ut in hoc exẽplo. Quilibet ſupbus iuxta id quod p ſupbiã magis:minuſue peccauerit:ita diuerſa:& ſpãlia martyria ſuſtinebit:utpote. Si ſupbe qs locutus fuerit:lĩgua eius igne cõburet̃. Si eleuata ceruice ſupbiã egerit:ſepultũ caput in ignẽ hẽbit. De malo ſociali.

Malũ ſociale erit quædã ordĩata pœna: ut ĩ hoc exẽplo. Oĩbus ſupbis dabit̃ ignis acerbiſſiũs ſub pedibus luciferi. Auaris lacus feruẽtis liq̃facti auri dabit̃ pœna. Luxurioſis picẽ feruẽtẽ dabit ĩfernns. Guloſis fluuius dabr̃ ſulphureus in quo ſũmerſi iacebũt. Accidioſi ĩ frigidiſſimo glatiaꝶ lacu puniẽt̃. Iracũdi in tenebris exterioribus: & ĩteriorib9 cũ dracõibus habitabũt:eoꝶ mẽbra đuorãtibus. Inuidi obſcuriſſimis ſpelũchis obtruſi: atq; cauernis:remãebũt cum uermibus: oẽs eoꝶ ſenſus deuorãtibus. De malo gñali.

Malũ gñale ſt̃ uniuerſe pœne quæ gñaliter dãnatis cõtribute ſunt oĩbus. Tũ ſupbis:tũq; cæteris peccatoribus cuicũq; peccõ ſubditis. Quaꝶ qdẽ pœnarũ aliæ intrinſecæ animæ. Aliæ exterius in corpoꝛ ſũt. Aliæ deniq; interius:& exterius hñt̃. Pœne aĩaꝶ ĩteriores.ſ.xi.ſt̃. Lachryme ĩteriores. Vermis cõſciẽtiæ. Timor. Pudor. Inuidia. Rãcor Ablatio totius ſpei. Dolor creatõis. proterua fãtaſia. Demẽs cõſciẽtia. Profũdiſſĩa deniq; triſticia.

Pœne corporis exteriores.s.sũt.viii. Calor ignis. Stridor frigoris. Tenebræ. Clamor ĩproborꝝ. Sitis acerbitas. Sulphuris fœtor. Vincula. Carcer.
Pœne uero ĩteriores:& extiores.s.aĩæ:& corporis sũt.iiii. Aspectũ demonũ. Carẽtia diuĩæ uisiõis. Carẽtia mortis. Furorq; irascibilis. Ve ue ue illis q ob uitiorꝝ suorꝝ ad hæc merẽt supplicia deferri ubi ĩ æternũ spes euadẽdi nulla pẽitus futura ẽ. Nã tũc beatorꝝ gloriã ãplius ipsi etiã uidebũt: ñ ad illorꝝ suffragiũ:sed ad sui incẽdii maiorẽ dolorẽ:& afflictõem.

De gloria beatorꝝ

Loria profecto beatorꝝ ĩ.v.diuidit gaudia: q̃ st. Gaudiũ ꝓlatũ. Cõfirmatũ. Ordĩatũ. Glorificatũ. Et præmiatũ.

De gaudio ꝓlato.

Gaudiũ prolatũ erũt dulcissima uerba dñi nr̃i Iesu christi ĩ extremo examĩe dicẽtis ꝓblãda uoce:& iucũdissimo uultu. Vẽite bñdicti pr̃is mei possidete regnũ qđ uobis a mũdi origĩe paratũ est.

De gaudio confirmato.

Gaudiũ cõfirmatũ erit ipsa sẽtẽtia saluatoris nr̃i ab ipso saluatore nr̃o:& ab oĩbus scĩs cõfirmata. Videlicet ꝙ oẽs reprobi iuste dãnati sint. Bõi aũt ad gloriã electi sẽpiternã remaneãt. His ãt expletis q̃.s.ad beatorꝝ salutẽ:& ad dãnatorꝝ:reproborũq; ruinã ꝑtinẽt. Cœloq;:& t'ra ꝑ ignẽ purgato: eadẽq; t'ra tãq̃ cristallũ purissimũ renouata:& redacta ĩ plãitiẽ:oẽs electi ĩ nubibus eleuati cũ dño

noſtro Ieſu chriſto: om̄iq; beatoꝝ ſpirituum mi
litia: ſacratiſſimo iubilātiq; cū ſanctoꝝ cœtu glo
riā cōſcendēt ſempiternā: in qua gaudiū ordīatū
proculdubio erit. De gaudio ordinato.

Gaudiū ordīatū ē illa ſūma lætica quā electi hē
būt ī dignitae cordis: & locatōis ſc̄tōꝝ beatoꝝ: &
āgeloꝝ: ſicut ī ſubdito patebit exēplo. Nā ſicut ī
āgelicis ſpiritibus ordinē mirabilē admodū inſti
tuit deus. Nulli dubiū eē debet qn idē ī ſāctis ele
ctiſq; ſuis facturus ſit. Vt q̄libet ī gradu ſuo glo
riari poſſit in deo: quo frui in æternum ualeat.

In ſublimiori p̄te cœli empirei De trinitate.
i. p̄adiſi glorioſiſſima trinitas: pater. ſ. & filius: et
ſp̄us ſāctus ī throno tāq̄ īpiali ī ſede q̄eſcet: ī die
vii. ī q̄ ab oī ope ſuo q̄d patrarat ceſſaturus ē. Ad
cuius d̄xterā dn̄i nr̄i Ieſu chriſti ſedebit hūanitas
& btā uirgo eius ab alt̄o later̄ māſura ē. Huic aūt
ſedi pro reclīatorio erūt Seraphin. Cerubī. Dn̄a
tōes. Prīcipatus. Poteſtates. ac uirtutes. Thrōi ꝓ
ſede dei aſtabūt. Septē uero archāgelorū ſp̄us co
rā dei maieſtate aſſiſtēt. quorū tria hæc hn̄t̄ noīa
Gabriel nūtius d̄i. Raphael medicīa d̄i. Michael
iuſticia d̄i. Cuius offim̄ uſq; ad diē iudicii merita
aīaꝝ ē cerner̄. Angelis præcipe: & archāgelis iuxta
formā iā ī ſupiori mūdo artipico ordinate cōſcri
ptam Nā ēt de ſcōꝝ ordīe p tres gradus ī thro
no dei exiſtētiū: dabimus exēplū tale.

Gradus primus sublimior locus ĩ throno ẽ: ubi ĩ nocẽtes in Apocalipsi hĩtar̃ sub ara dei describũt̃ Cũ q̃bus etiã Ioseph dñi nr̃i Iesu christi nutricius põit̃: ut q saluatoris infantiã nutriuit infãtiũ cõsortio foueat̃. De secundo gradu.

In scđo gradu q̃ttuor sedebũt euãgelistæ: q uitã mores: doctrinã: passionẽ: mortẽ: resurrectionẽ: ascẽsionẽ. Et oĩa q̃ ad christi fidẽ ptiner̃ uidebãt̃: tã ore q̃ calão toto prædicauerũt orbi. Quẽ christũ sãguine suo pueri nutritũ fuisse testati sunt.

De tercio gradu.

Gradũ terciũ diciũs ĩ quo doctores hĩtãt q tãq̃ euãgelistaꝝ repetitores: doctrinã quã ab ipsis magno ĩbiberũt sudor̃: nobis ĩsudãdo facillimã oñdert̃. De locis sãctoꝝ.

Rius sãctoꝝ locus dr̃ ĩ quo btũs Ioãnes baptista cũ apostolis. Et Adã cũ p̃riarchis in circuitu thrõi sedebũt cæteris altiores. ubi Maria magdaléa cũ Dismas. i. cũ latrõe sic noĩato tanq̃ misericordiæ principaliora exempla sũmi: & gloriosissimi dei consedere uidebunt̃. Discipuli dñi nostri Iesu christi: cum iudicibus: & populi regibus ueteris testamñti. s. Moise: & Dauid: in circuitu throni erũt ĩ secũdo choro gaudẽtes. In tercio choro martyres noui: cũ uetustissimis athlete cõsortes erunt. In quarto choro pontifices romanæ ecclesiæ: cum pontificibus antiquis legis hebreorum stabunt ad inuicem gaudentes. Erunt

cõfessores nõ pontifices cũ prophetis ĩ.v.choro: Virgines cũ uirginibus manebũt ĩ sexto. In .vii. uiduæ cũ uiduis qescent. Octauus chorus habitatio erit cõtinentiũ cũ cõtinentibus. Deniq; coniugati cũ coniugatis pristinæ legis inuicem gaudebunt.

De gaudio glorificato.

Glorificatũ gaudiũ est gloria quæ diuersas dignitates aĩabus: & corporibus electorũ cõtribuit: ut hic ĩferius latius cõtinet᷑.

De gloria paradisi.

Loriã paradisi eẽ nihil aliud scir̃ debemus: nisi ꝙ sit deus oĩpotens: q ĩ trinitate uiuit & regnat ĩ secula seculorũ. Cuius gloriæ tãta est maiestas ut oĩum seruorũ suorũ aĩæ: & corpora post iudiciũ ĩeffabilẽ læticiã cõsequãt᷑. Quoꝝ dignitates tã in qualitate q̃ in q̃titate: & maxĩe: & diuersæ erũt. Aliæ nãq; proprie sũt aĩæ. Aliæ corporis. Aliæ aĩæ & corporis. Dignitates sũt in his tribus potentiis in qbus ad dei imaginẽ creata est aĩa: ultra tñ materiã creatõis. Nã minor aĩa paradisi: memoria: intellectu: & uolũtate: plus a deo: & ab oĩbus creaturis capit: q̃ oẽs demões cum oĩbus dãnatis. Vnde erunt aĩaꝝ dignitates multo magis in paradiso post iudiciũ digniores pp corpoꝝ unionẽ. Quæ animaꝝ dignitates sunt sex.

De dignitatibus animaꝝ.

Rima dignitas aĩæ est cum ĩtellectu deum

cognoscerẽ ĩeffabili cognitõe. Et oĩum creaturarũ diuinarũ: humanarũq; rerũ ppetuã: & uerissimã hr̃e cognitõem. Scda dignitas aĩæ est: æternã pr̃is potentiã: filii sapiam: spũs sancti charitatẽ uera citer supra excessũ nature ĩtelligerẽ pticulariter. s. ĩ bõitate: pietate: iusticia: misericordia: & cætera. Nõ tñ uno mõ oẽs aĩæ pcipiũt. Alie plus. alie minus: quelibet ĩ gradu: & portõe sua. Tercia dignitas ẽ cũ mẽoria reminisci cũcta dei magnalia: facta: quæ facit: & quæ facturus ẽ: secundũ cõem: aut pticularẽ: in magis aut minus cognitionẽ: tñ supra excessũ naturẽ aĩarũ: & spũum malignorũ Ita mẽoriæ dignitas tãta erit: ut oĩum hoĩum: & beluarũ genus ĩ cõi: & pticulari colligat cognitõe et oĩum scientiaꝝ dogmata q̃ dilucidissĩe. Ineffabiliter postrẽo quæcũq; gloriosa pcipiet aĩa: tenebitq; ĩ ppetuũ. Quĩta digĩtas aĩæ ẽ ĩmẽsa cũ charitate uolũtatẽ suã ĩ dei uolũtate ita posse uniri: ut uolũtas dei sit uolũtas aĩæ: & aĩæ uolũtas dei sit. Vltĩa dignitas deniq; aĩæ est. Charitate diuĩa fruẽdo: magis: magisq; augẽdo usq; ĩ ĩfimũ deo frui posse. Et tã ĩ gloria angelorũ: q̃ sãctorũ spũum: & oĩum beatorũ lætari: ut & ipsi maiorẽ gloriã semp: & dignitatẽ acqrentes sint. Quæ qdem dignitas in. xii. dotes exponitr̃: ut infra patebit.

De dotibus corporum: dignitatibusq;.

Rit.n.corpus humanũ de natura elemẽtali ſicut ĩ ſeculo erat. Veruntñ pp glorificatio nẽ: & diuinã purificationẽ ĩmutabit de dignitate ĩ dignitatẽ. De defectu ĩ uirtutẽ. De paſſiõe ĩ im paſſibilitatẽ: hoc mõ. Vbi erat cõdenſũ: gracile fi et: & ſubtiliſſimũ: ita ut mõtes & pietes trãſir̃ ua leat: tãq̃ ſi p aerẽ uolaſſet. Erat tarditate oppreſ ſũ: tũc oẽm hẽbit uelocitatẽ: ita ut ĩ momẽto ocu li totũ poſſit orbẽ peragrare. Si nigrũ fuerat: aut obſcurũ: adeo lucidiſſimũ fiet: ut ſepties ſolis ſu peret ſplendorẽ: & ĩpaſſibile ab oĩ afflictõe pror ſus remanebit alienũ. Tãta ĩſup agilitate dotatũ erit: ut a cẽtro terræ uſq; ad ãgelicos ordĩes ſcãde re poſſit in momẽto. Ita etiã robuſtũ & forte erit: ut ſolus caſtra: ciuitates: mõteſq; a radice ualeat euerter̃. Glorificatis corpibus: & ab oĩ pẽitus egri tudĩe priuatis: tũc mira ppetuaq; pulchritudine erũt decorata. Sup oĩa aromata redolebũt: optĩa plenitudĩs Chriſti iuuẽtute reformata. Deniq; e gregiis adornata ſẽſibus ĩuiſibilia cernẽt: ĩaudita audiẽt: & quæ nõ licet hõi loq audacter fari pote runt. Odoramentorũ fragrãtiã odorabũt ineffa bilem. Cibum demũ angelicũ corpora guſtabũt humana: & diuino ſaturabuntur potu.

Diximus.n.aĩarũ: & corporũ gloriã: dignitatẽq; in ſpeciali. Quid nunc in cõi habeant excellentiæ breuiter uideamus.

Ax erit his ꝑpetua: & ab oĩ pturbatiõe aliẽi penitus erũt. Nã omẽs btĩ æternã cõcordiã ꝑpetuã læticiã: & qetẽ iucũditatẽ: & dei ãgeloꝝq; dilectionẽ: necnõ & beatorũ ipsorũ diuinã ad inuicem cõseruabunt amiciciam. Tunc oĩbus erit laus: decus: & potestas.

Quãtũ. n. ad beatoꝝ gloriã ptĩet: nos satis dixsse arbitramur. Igr̃ de gaudio sequamur præmiato.

Audiũ præmiatũ oĩum sãctoꝝ gaudiũ est iuxta q̃litatẽ bonoꝝ operũ suorũ: ut hic ꝑpe mãifeste appet. Duplex est. n. ꝑrĩæ æternæ sãctorũ præmiũ. Quãtitatis ĩ spãli. Et dignitatis. Quãtitas beatoꝝ præmii ĩ triplicẽ numerũ distĩguit᷑. In cẽtenũ. s. qđ sãctis offert᷑ uirginibus. In sexagesĩmũ qđ uiduis dat᷑. In trigesĩmũ qđ omĩbus coniugatis attribuitur. Dignitas præmii duplex est. s. Gradualis: & Coronalis.

De dignitaie graduali.

Est dignitas gradualis de qua supius ad plenũ ꝑ choros scripsimus. Nã maior dignitas ẽ apostoloꝝ q̃ discipuloꝝ. Qm̃ aliæ ĩ choro patriarcharũ positæ sunt. Aliæ uero apostolorũ: oẽs iuxta meritũ ipsarũ.

De dignitate coronali.

Dignitas corõalis ẽ aureola quæ tãq̃ corõa pro dignitate solis uirginibus: doctoribus: atq; martyribus attribuit᷑. Sed martyres sũt nõ solũ ii q mar

tyriũ gladii suscipiũt. Veℝ & q pro deo: pro fide pro religiõe: & pro bono proximi cõtinuũ hoc in mũdo martyriũ sustinẽt tribulationũ: qa & ipsi laureolã hr̃e merẽt. Ad quã qdẽ gloriã: dignitatẽ & coronã prænoĩatas huius operis nr̃i lectorẽ per uenire faciat oĩpotẽs deus. Ad cuius laudẽ: & ho norẽ æditũ est hoc opusculũ. In quo a principio creatiõis cũctarũ rerũ: usq; ad perfecti iudicii ho rã oĩa breuiter enarrare curauimus. Itaq; filioli mei ad quorũ ĩstantiã: ac etiã utilitatẽ ipsum ad scribendũ cõtuli: si plus: minus q̃ debuerã cõscri pserĩ: corrigẽda correctõi exponẽs: uenia dignus apud uos hr̃i uelĩ. Si ãt cõducibile qd: memoria: protulerĩ: id nõ mihi: sed soli deo attribuendũ iu dicetis. Qui deus oĩpotens oĩum ĩ se fideliter cre dentium ut fuit cõditor: sic & saluator existet ĩ fine seculi. amen.

At iterũ: atq; iterum hæc oĩa quæ superius dixe rim: scripserimue ĩdecenter: aut quæ nõ debuerã licueratq; protulerim: sacræ pagine offero docto ribus corrigendum.

Actum quoq; hoc opus ex inclyta: famosaq; offi cina Nicolai Ieson gallici. anno dominice natiui tatis. M.cccclxxx. quintas nonas Iulias.

Frater Ioannes ad fratres suos Carthusienses Patauine cartusiæ habitantes: de humilitate interiori: & pacientia uera.

Ratres ĩ Christo carissimi secundũ deũ & ordinẽ. Sed secũdum inttimã cordis mei charitatem suauissimi filioli mei. Obligor eqdem non parcere calamo: aut atramẽto: nec etiã mihi ipsi: donec uobis satisfacere in quãtũ ualeo studeã. Præsertim de spiritualibus de quibus ut curam haberetis semp cõmendaui uobis: quia temporalia ad uotũ ueniunt quum spiritualiter uiuimus. Habetis.n.apud uos exẽplar omniũ uirtutum: quẽ nõ solum tanq̃ patrẽ diligere tenemini: ĩmo potius tanq̃ deum colere obligamini. Quoniã ad dei imaginẽ: & similitudinem eum recepistis: & bene merito: qa exẽplũ Christi uobis indicat: & manifestat: iuxta illud. Exemplũ.n.dedi uobis: ut quẽadmodum ego feci: & uos faciatis. Quod enĩ dedit saluator exemplum? nisi. Discite a me: qa mitis sum: & hũilis corde. In quem ergo aliquẽ alium hoĩem maiorẽ uidistis similitudinẽ? & imaginẽ similitudinis: mãsuetudinis: & hũilitatis cordis q̃ in uenerãdo patre priore uestro. Hoc quidẽ fateor quod a me tale munus suscipe nõ potuistis. Si uero ab aliis

aliqbus uidistis: aut audistis tātā taleq; benigni-
tatem: nunq̄ tamē credo maiorē pcipe potuistis.

Exhortatio ad humilitatem.

Discite itaq; humilitatē si exaltari ī dño optatis:
qa qui se humiliat mente animo: & corpore: mo
ribusq; exaltabitur in gratia spirituali.

De humilitate.

Quidnā sit humilitas: ego qui totus supbus sū
uirtute mea manifestare nequeo. Sed qđ ab exp
tis aliquādo pcepi paulisp indicabo. Humilitas
ē uirtus qua hō uerissima cognitōe sibi uilescit.
Humilitas. n. perfecta illa dicit quæ non in exte
riori apparentia solū ostendit: sed quæ prostrata
in abyssali sterqlino cū sancto Iob: ulceribus ple
no paciētissime iacet: putās semp ex digno meri-
to oīa pati: & multo maiora: īmo dico peiora me
reri propter antiquā: & præsentē ambitionē: nec
nō causa future supbiæ nostræ. Vñ ueracissime
cernit īfinitā: & indicibilē esse dei pietatē: quæ nō
iuxta meritū: siue demeritū iniqtatis nostræ pu
niri nos sinit a demonibus. Et si quid tamē pmit
tit: ad nostrā desinit correctionē euenire: ut suffi
cientias nostras: prudentiā: & sapientiā humane
carnis a nobis totaliter separe conemur. Et in sui
ipsius dei auxilii gremiū nosmetipsos tanq̄ infā
tes modo geniti prostratos proiciamus. Sed qa

hũana uirtute putamus resistere posse tẽptatiõi bus dño permittẽte in baratrũ descendimus ĩfer ni: ubi occurrũt nobis terribiles demonũ aspectus ad terrendũ: & ad destruendũ præsũptiões nr̃as: & loco bonaꝝ cogitationũ inferunt nobis cogita tiones pessimas supra terminũ potentiæ aĩæ tali tantaq; defectu uirtutũ: ut quasi insipiẽtes: & sẽ suales totaliter remaneamus: & præsertĩ in tẽpta tiõibus fornicãdi. Diuĩa tñ ut prædixi pmissiõe ad humilitatẽ acqrendã.

De tẽptationibus supboꝝ proficientiũ per diui nam dispensationem: ut electi humilient᷑. Dum ait beatus uir qui suffert temptionem.

h Ee etiã temptationes sequũt᷑ frequẽs. s. & subita indignatio ex defectu propriæ uolũ tatis: qa cũ cito quod petit: aut quærit tẽptatus nõ obtinet irascit᷑ ꝙprimũ: litigãdo ĩfra semetip sum: aliquãdo in sermõibus ĩcrepãdo palã maio res: eq̃les: minores: cõtẽnẽdo cæteros: seipsũ ex cusãdo. Vnde in errorẽ maximũ mẽtis prostrat᷑: errãdo p diuersas machĩas: & seditões: usq; ĩ pro priã mortẽ cõtra dei honorẽ: & gloriã: & ordinis honorẽ: minãdo maioribus suis de ĩternitiõe: & occisiõe: de ĩfamia: & đ opprobriis ꝙpluribus: et de aliis ĩtentõibus pessimis. Similit᷑ post hæc ad

fatuas mẽs labit̃ cogitatões derisorias: plenasq; ri
su. Deinde ĩ planctũ cõuertit̃: & lachrymas: cõsi
derãdo miseriã sui ipsius: semetipsũ cõtẽnendo:
honorẽ propriũ destruẽdo: ita ut cõfusiõe oppro
brii semetipsũ multis modis ĩ mãibus demonũ
eẽ cõspiciẽs: desiderat pessimo aĩo: affectuq; ille-
cebri ĩ mũdũ cõmisceri cũ uiris: et mulieribus. Et
cõuersari aliqñ cũ principibus seculi: aliqñ cũ ui
lissimis populis: cũ qbus nugari semp insipiẽter
ualeat: prophetãdo de futuris cõtingẽtibus: mur
murãdo: & detrahẽdo: & de se pronosticãdo mul
ta ĩpossibilia supra posse suũ: ac ĩaudita. Hæc q
dẽ quæ diximus tẽptatões sunt supbo℞ proficiẽ-
tiũ circa aĩam ipso℞ cõfusionẽ. In acqsitiõe attñ
humilitatis: ut ĩde præsũptio uana propriæ repu
tatõis oĩno extinguat̃: & irritet̃.

De corporalibus tribulationibus superborum.

Lle aũt tribulatões: & ãgustiæ quæ supbis
proficiẽtibus ĩ corpor̃ occurrũt diuerse sũt
& graues: & aliqbus terribiles fiunt. Qua℞ aliqs
nonnullasq; hic infra ad doctrinã uestrã: & corre
ctionẽ intimabo: ĩdicabo ue. Quæ sunt hæc: do-
lores: ĩfirmitates incurabiles: occursus hominũ ĩ
piorũ: infamiæ euidẽtes. Incider̃ in manus tribu
lantiũ horribiliter: sicut q incidũt in latrones: &

ſicarios. Vnde exſpoliant᷑: uerberant᷑: aut feriunt᷑
ſemp̱ cum terrore: atq; repentino timore. Aliqñ
minas patiunt᷑ demonũ. Aliquãdo incidunt ĩ la
pides: & ab eis concutiunt᷑: uel a canibus: aut a fe
ris mordunt᷑: uel ab alto cadunt. Vnde aut ma-
nuũ: aut pedũ fractionẽ recipiunt. Deniq; in ege
ſtatem maximã cruciabunt᷑: donec diuina miſeri
cordia de profundo lacu miſeriarũ iſtarũ ad pro
priam cognitionẽ deducere dignabit᷑. Vnde ma
nifeſte tunc cognoſcẽt ſupbi proficientes calami
tates ſuas: & ĩpoſſibilitatẽ eorum ad reſiſtendũ.
Sed iã quaſi milites ſupati: & d̃uicti in oĩbus ſce
leribus. Et aliq tam mẽte q̃ corpore proſtrati ſũt
ſicut Dauid & Magdalena: ſicut & plurimi ſan-
ctoꝶ patrũ corporalirer ceciderunt. Et hæc oĩa ut
prædixi ob ſuperbiã nimiã inſupportabilẽq; am
bitiones occurrũt quãdo ad deum cõuerſi: & a ſe
culo recẽdẽdo: ad portũ ſacrarũ religionũ accedi
tur. Vbi ſupbus monachus ſtudet nõ humilita
tem inqrer̃ p̱ opprobria: & correctões: ſed magis
ſapientiã: & reputationẽ inſtat inuenire: uidẽdo
aſpiciẽdoq; in oculis ſuis opa uirtuoſa quæ egit:
facit: uel facturus eſt. Inſpiciẽdo etiã alterius de
fectus: & peccata aliorũ condemnãdo: donec fu-
mus ſupbiæ ſue uſq; ad cœlũ aſcendat. Vnde ne
ceſſe eſt ut dñs qui huius de ſtercore ſeculi erigit

paupere unq̄ peccatorẽ: ut collocet eũ cum prin cipibus: cũ principibus populi sui sacrarũ religio num. At iterũ per superbiã in religione nup acq sitã necesse est idẽ proficiẽs ad euacuationẽ illius iterũ in feces demergat: donec cũ sancto Dauid: ut supra dicat. Vermis sum & nõ hõ: opprobriũ hominũ: & abiectio plebis. Ergo quãto magis in religiõe supbitur: tanto magis: magisq; in pessi mis temptationibus: ĩmo & in sceleribus eicitur. Iccirco uerissime inqt propheta. Humiliatus sũ & liberauit me: qa humiles deus spiritu saluabit Magna est igitur uirtus humilitas.

De remedio supradictarum temptationum.

Ribulatões: & angustias audistis supborũ proficiẽtiũ. Audite & nunc auxiliũ: suffra giumq; eo℞. Est. n. pacientia mater afflictorum: quã quis quærit: aut desiderat eã: infallanter reci piet: & obtinebit illã. Nã etsi uiriliter corporali terq; possider nõ ualet: si tam̃ desiderio illã cupit uendicare: maiorẽ in modũ eã hẽt q̄ si manifeste ipsã teneret. Quoniã dicunt sacri doctores q, ma gis aliquãdo meret: & maius meritũ est uelle cre dere quod credere non põt: q̄ qui faciliter credit. Sic aliquãdo magis meret uelle doler de peccatis

& criminibus suis: atq; excessibus: q̃ posse ad bñ placitũ condoleri: dicente propheta. Desiderium pauperũ exaudiuit dñs: præparationẽ cordis eorꝝ audiuit auris tua. Hoc aũt dixi ꝙ si forte ꝑ diuersas demonũ occupatões in mẽte: & corpoꝛ paciẽtiam illã: & fortitudinẽ in tẽtatiõibus hr̃e nõ possumus: saltẽ hr̃e illam in desiderio ſupioris rõnis oĩno uellimus. Quia deus iudicat nos: & nr̃a secundũ arbitriũ ſupioris ratõis: & secundũ uoluntatem: & iudiciũ animi nr̃i. Et nõ secũdũ ea quæ nobis ĩuitis: ac cõtra nitẽtibus portio sensualis ĩferior aduehit: & producit. Qualia sunt uolubilitas imaginũ: & fantasiarũ: stimulus carnis illecebrosus: aut uĩdicatiuus aĩus: & similia: ut supra scripsimus. Ideo dico uobis ꝙ aut patientia: aut uoluntas patiẽdi est illa uirtus quæ mitigat sentẽtiã dei cõtra ſupbos: & elatos proficientes: maxĩe religiosos. Et ita placabilẽ reddit manum dñi percutientẽ. Vt unde fulgura procedebãt: & tẽpestates: inde pax: gaudiũ: & feruor proueniũt. Quia patientia est mater cõsolatiõis: & donũ dei: sicut dicit̃ in psalmo. Quoniam tu es patiẽtia mea domine: dñe spes mea a iuuentute mea.

De humilitate iterum.

Oueritis insup filioli mei ꝙ si humiles eritis: & patientes: mirabilia dei uidebitis: gu

ſtabitiſq; q̄ oculus non uidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis aſcendit. Non tamẽ q̄ donec uixeritis abſq; tribulatiõibus: uel temptatiõibus transiř ualeatis. Sed ſemp̄ ſicut ſancti patriarce: & prophetæ: ſicut Ioannes baptiſta: & dominus Ieſus chriſtus ĩ tota uita ſua paſſus eſt: & pati fecit apoſtolos cũ cæteris ſanctis ſuis. Vñ ipſe ait. Qui uult uenire poſt me abneget ſemetipſum: & tollat crucẽ ſuam cotidie: & ſequat᷑ me. Crux autem amicorꝝ dei ſunt temptatões infraſcipte ad humilitatẽ cõſeruãdã: ſicut fuerunt ſupiores temptatões in ſupbis ad recupandã humilitatẽ.

De temptationibus humilium.

Emptationes uero quæ ex ſpirituali uirga dei fiunt ad augmentũ animæ humilium: ut excitetur probet᷑: & muudet᷑: ſunt iſte. Videlicet pigritia. unde nequit tẽpus præparare ad orãdum: legẽdum: meditandũ: & alia uirtuoſa opa ad exercitandũ. Deinde occurrit quædã grauitas corporis cum laſſatõe membrorꝝ: ita ut quum iacet laborioſũ eſt exſurgere: ſi ſedit ſurgere neq̄t. Itaq; cognita propria tepiditate remanet mente confuſus: & corpore. Plenus doloribus eſt: q̄a nõ uidet obligatõibus ſatiſfacere poſſe: tam oratiõibus: q̄ deuotiõibus ſpiritualibus: & uirtutibus corporeis: & exterioribus. Vnde ad horã tantam

in diffidentiam cadit: ut a deo derelictũ sese exi-
stimet propter obtenebratões uarias cogitationũ
diuersarũ ex defectu humani auxilii. Vñ egestas
maxima corporalis illi orit' aĩæ cum mœstitia: af
flictõe: & angustia ĩfinita. At nec memoria remi
nisci põt miserationũ dei. Nec capax est ratio ad
credendũ: nec uoluntas ad cõcupiscendũ æternã
gloriã: qa iam a deo segregatã se conspicit. Ex his
profecto tẽptatiõibus ex qbus acqrit monachus
uitæ solitariæ meritũ ĩ sui ipsius protectionẽ: &
ad humilitatẽ: & cor contritũ elucrandum unde
accuratissime ad creatoris sui desideriũ deuenire
studeat. Diuina tam̃ dispẽsatiõe oculte: modoq;
indicibili iuxta necessitatẽ: & utilitatẽ aĩæ religio
sorum humiliũ hæc proueniũt: ne ultra debitũ
seipsum extollat: nec sape plusq̃ oporteat ĩqrat:
sed magis in timorẽ: & tremore suã operetur salu
tem in signum oĩs perfectionis per auxiliũ dei.

De ordine seruando contra temptationes.

Vnc ãt restat ordo obseruãdus cõtra tẽpta
tões tã supborꝝ q̃ hũiliũ in auxiliũ & fauo
rem reꝝ spiritualiũ. Et primo anteq̃ tẽptatio oc-
currat paratus sit semp mõachus tota ĩtentõe re
sistendi: nõ propria uirtute: sed diuina misericor
dia auxiliãte. Vnde solicitus sit inquãtũ põt: nec
sibi pcat in labore: ĩ oratõibus dicendo. Et ne nos
inducas in tẽptationẽ. Quia ueraciter hoc & co-

gnoſco p me metipſū tēptationibus reſiſtere nō poſſe niſi tu đus: & tu dn̄e ieſu tuū mihi auxiliū præſtaueris. Deīđ a meditatōibus n̄ ceſſar̄: lectiō nē cotidianā frequētare. Necnō ī cæteris exteriotibus: & corporalibus auſteritatibus: penitētiis: uirtutibus: & moribus ſolicite ſe exercere. Vt qn̄ egeſtas ſpūalis: & incurſus demonū ingruerit: ꝓpria cōſciētia de ignauia: & pigritia eū arguer̄ nō poſſit: cū in pace eſſet ante aduentū tēptationū.

De remedio faciendo in ipſa temptatione.

Empore uero temptationū qn̄ ſupbus: & humilis præualere ſe nō pōt in mente per deſideriū: aut p uoluntatē mundā: & expreſſam ore ad minus dicat. Nolo dn̄e: nolo: uide qa me cōtinere nō poſſū: dn̄e miſerere mei. Eſto brachium meū: & ſalus ī hac tribulatiōe mea. Qui pōt corde: & ore oret: & manus: & corpus inquātum ualet: & pōt refrenet: & ſuſtineat īmobile: mentē eleuādo in deū. Et de ſemetipſo totaliter cōdolēdo: increpādo: & uitupando ſemetipſū oībus opprobriis: & detractōibus donec tēptatio illa peſſima recedat.

Quid agendū ſit: quū hoſtis eſt deuictus.

Si uero inimicus ſupatus: & đuictus remāſerit: non putet uictor uirtute ſua hoſtē debellaſſe. Sed diuino auxilio diabolū ſupatū fore

confiteat͛ humiliter: ac deuote. Vnde eleuatis manibus clara uoce dicendũ est. Non nobis dñe: nõ nobis: sed nomini tuo da gloriã. Itaq; dulcissime dñe: suauissime Iesu christe confirma hoc quod opatus es in me: misereř mihi peccatori: qa deus meus es tu: & ꝓtector: ac susceptor aĩæ meæ. Vñ dicat ĩ laudẽ dei & dñi Iesu christi tanq̃ puer paruulus. Laudate pueri dominum. usq; in finem: & ad ordinem redeat deuotionum suarum.

De ordine post lapsum commissum.

I forte (q̃d absit) ꝑmittente dño ad eradicãdam supbiã: & præsumptionẽ supatus remanserit. More Dauid: nõ ad despationẽ: sed ad dei misericordiã confugiendũ est: spans semp in dei bonitate: & dñi Iesu christi clemẽtia: q mortuus est pro peccatoribus. Et mulieri deprehẽse ĩ adulterio ueniã dedit. Magdalenã ad se traxit. Latroni paradisũ promisit. Et Longino lumẽ: & salutẽ cõcessit. Sic oĩbus faciet peccatoribus q cõtrito aĩo: & corde: aut desiderio cõtritõis ad deũ humiliter accedere nõ erubescũt: sed magis pro auxilio: & suffragio eius ipsum quærunt: petunt: & uocant: ordine maxime infrascripto.

De mõ seruãdo qñ ab inimico supamur.

Vum qs a spũ blasphemie: a spũ ire: aut cõcupiscẽtiæ: mente uel corpore supatus re

manserit: quãto citius põt dicat clara uoce. Miserere mei deus, usq; in finẽ genibus flexis: mãibus q; ad coelũ iunctis. Deinde prostratus extẽsis brachiis in similitudinem crucis: quasi coram crucifixo Iesu dicat. Deprofundis. usq; in finẽ. Deĩde surgat: & si plãgere põt nõ cesset a lachrymis donec pcurrat ordinẽ totius passiõis cum Pater nr̃. & Aue maria. pectus pcutiẽdo. Deinde cõuertat se ad lectionẽ spũalis doctrinæ: sicut sunt uita: & collationes patrũ: aut similia: in qbus lectiõibus lapsus requiẽ inueniat: & modũ repandi: & resistendi oĩbus tẽptationibus: & in sui auxiliũ: & p satisfactõe erroris sui disponat se tẽpore quo poterit septẽ psalmos penitẽtiales cũ lethaniis psoluere semp cum disciplina in memoriã passionis Iesu christi. Deniq; currat ad sui prælatũ uel custodem aĩæ sue pro confessione cũ præpatiõe opprobriũ sustinẽdi: & correctionẽ recipiẽdi. Nec ñ & p penitentiã totaliter satisfaciẽdi: nisi forte talis fuerit cã quæ excessũ: aut formã & modũ excessus licite uidret ocultari: non tam̃ forma peccati tacẽda est. Ideo beati sunt illi q talẽ hẽnt rectorem aĩarꝶ benignũ: & mansuetũ: & exptũ in similibus: de quo dubitare nõ oporteat cor suũ totaliter apire. Nã cum oĩbus nisi cũ exptis oĩa apire piculosum est: ne inde peccator in desperationẽ ĩ

cidat propter insipientiam confessorum.

Conclusio: ac breuis exhortatio ad humilitatem & charitatem.

Os itaq; filioli mei charissimi cōamini humilitatē īqrere. Studete charitatē dei: & ꝓximi uendicare. Et cū orationibus: deuotionibus cerimoniis: aliisq; consuetis corporalibus: & spiritualibus exerecitiis uestris: in solitudīe: scilētio: & ieiuniis pseuerare: ne diabolus superare possit uos. Sed magis uos ipsum: auxiliāte dño: q non pmittit tēptarī sup id quod potestis: sed facit cū tēptatione prouentū ut possitis substinerī. Cauete ergo uos ab ingratitudine: ne cū ingrato Adā de paradiso expulsi sitis. Et cū Iuda in baratrum inferni deiciamini. Dominus sit semper uobiscū Et si quid minus clare: & diffuse locutus sum: familiariter egi. Valete. Verumtamen in omnibus quæ minus q̄ catholice: aut religiose affatū me nouerit quispiam doctior: atq; prudentior: non illi solum: uerum uniuersis Christi fidelibus: cultoribusq; corrigendum: castigandumue ipsum constituo.

Actū quoq; hoc opus Venetiis ex inclyta: famosaq; officina Nicolai Ienson gallici. Anno domi nice natiuitatis. M.cccc. pridie nonas iulias.

Ad fratres suos Cartusienses domus sanctorum Hieronymi & Bernardi prope Paduam de īmensa charitate dei. Præfatio.

Icut pridiæ de īteriori humilitate: & patientia locutus sum uobis dilectissimi fratres: ita & nūc de sūma dei charitate sermonē facere proposui: ut quēadmodū iudicia dei acerrima audistis fieri in supbos pro acqsitione humilitatis in salutē. Et iudicia in humilibus pro conseruatione hūilitatis. Ita pcipere possitis dilucide q̃ & quanta electis suis dn̄s suauissima largiat̄: & donet is q tribulato corde fuerūt. Quibus semp prope fuit: ē: & erit: usq; ad consumatione sæculi. Vnde & nos ī ipsum spare debeūs: qa post tēptationes: tribulatōes: & angustias pp eū: de gaudio: & lætitia sempiterna nobis prouidere dignabitur: dicente domino. Vos qui secuti estis me: & cætera. Quid sit charitas dei.

St. n. charitas dei ī electis in hac. s. mortali uita nihil aliud nisi arra diuīe fruitionis: quæ p diuersa spiritualia media cognoscit̄. Media autē pr̄cipaliora sūt qnq;. Gr̄a uocationis. uidelicet. Gubernationis. Correctionis. Refectionis. Et cosolationis. De uocatione.

Ratia uocationis est mediū p q̄d deus quē

diligit ad atriũ suæ sacræ religionis trahit. Vnde saluator noster ait. Nemo uenit ad me nisi pater meus traxerit eũ. Ille equidẽ ducit̃ & uocat̃ a pr̃e q non hũana industria ductus: & sua fretus prudentia audet oĩa æquanimiter tollerar̃ posse: sed aut ĩtima contritione cõpunctus de peccatis: aut diuino uulneratus amore a corde penitus sæculũ cum oĩ gloria sua extinctũ esse cognoscit. Et nõ tam̃ uirtute sua hoc esse credit: sed a diuina oĩno euenisse misericordia ueraciter putat. Nã per se ipsum non solũ cogitat mundũ despicere posse: sed nec in ipsum uiuere scire optime noscit: dicẽte domino. Plantatio quã nõ plantauit pater meus eradicabit̃. Ideo aĩaduertendũ est in acceptandis nouitiis an a deo uocati sint: an ab humana prudentia. Nam alii ducti sunt a natura. Quia aut Saturnus: aut Iupit̃ prædominatus ẽ sacris moribus dominant̃. Alii a terrore pœnarũ inferni trahuntur. Quia forte præoccupati malancoliæ gradu quodã: eligunt ĩ hoc mundo magis affligi: q̃ ĩ tartareis deputari facibus. Alii uero a domino uocati: nec naturam sequuntur humanã: nec terrorem uerentur æternum. Sed diuina tantum freti misericordia in filii sui domini nostri Iesu christi honorem: & laudem: oĩa posse ueraciter credunt. Ideo nõ curant de dilatione proba

tionis suæ: qa iam in corde eorum approbata est uoluntas sua. Vnde talibus omnia facilia sunt ĩ probatione: tam in uigiliis: q̃ in ieiuniis: in scilentio: & cæteris obseruãtiis. Et ideo dicitur. Ab operibus eorum cognoscetis eos. Vos autem dilectissimi fratres ĩmensas deo gratias agite: quia uera fuit uocatio uestra: sicut ego expertus sum diuersimode: multisq; modis. Vnde mirabilia dei cognoui: & uidi: & præsertim in dilecto meo Qui quum puerulus esset: & a. d. F. insecutus: & omnino licentiatus præ ætatis suæ teneritudine: latitabat per oculta domus: donec puerilis patiẽtia senilem superaret austeritatem. Ideo optima est: & sancta consuetudo nostra per ãnum in sæculari habitu gratiam experiri.

De directione pastoris.

Edium uero directionis est per quod deus dirigit animam dilecti sui in manu præcæptoris: & rectoris: quos ipse elegerit specialiter ꝓ instructione: & gubernatione electorũ suorum. Ideo propter deum uenerandi sunt: & colendi a discipulis: & subditis eorum: ne dominus irascatur contra filios ĩgratos rectoribus: ac præcæptoribus suis. Animaduertite ergo: & uidete charissimi si medium dedit uobis dominus: nõ dico præteriti præcæptoris: sed ad præsens rectoris omni

humilitate præditi: & gubernatoris uobis mediũ deus elargitus est infinita charitate ornati. Vnde in humilitate: & charitate perfecta deus ipse eun dem patrem probatissimũ uos eruditos esse faci at. Itaq; capite ab exemplo eiusdẽ patris prioris uestri: & mei: humiliandi iugum omni humane creature propter deum: sicut hic sãctus pater ue/ ster in me facere cernitis: in meam correctionem inquam & uestram doctrinam. Quid de eius in extimabili charitate dicam? quum pro pace: & sa lute nostra: patriam: domum: & proprios fratres dereliquerit: & peregre profectus sit per intensos calores: Hic laboribus fractus pre magnitudine uiæ: itinerisq; acerbitate non fuit conturbatus: neq; conquestus: sed tanq̃ agnus mansuetus ad uictimam ductus onus benignissime suscepit re gendi uos: & me cũ tota domo uestra: & nostra si mul. Quid ultra loquar? Hic est alter Moyses de quo scriptum est. Mitissimus erat pre cæteris ho minibus uniuersæ terræ. Beati nos si ei credimus sed ue nobis: & uobis si ĩgrati erimus. quia lepra Mariæ cadet super nos. Diligamus ergo eum ut patrem. Veneremur ut rectorem animaꝝ nostra rum. Et ad imaginem & similitudinem dei cola/ mus eum: qa nobis a deo datus est in ducem.

De correctione dei.

Edium correctionis sunt ille temptationes quibus dominus superbos quos recipit flagellat in salutē. Et humiles quos diligit: corrigit: & castigat. Vnde non minus per hæc aduersa immensa dei charitas cognoscitur ī electis: q̄ per cætera alia dulciora media. Nam quia profuisset infantulo lac dulce suxisse genitricis: si correctio genitoris non corriperet adolescētiam eius: & eum in solidum pani non aluisset. Vnde q̄to maiora sūt uulnera diligentis: tanto sunt fœliciora gaudia patientis. Itaq; fratres patienter discite iugū domini a iuuentute tollerare: si senio illud suaue & onus leue fieri peroptatis: scriptura attestāte. Iugum. n. & cætera.

De refectione dei.

Edium profecto refectionis est unde iusticia misericordiæ dei freno detenta desistit a plagis: & uirgam correctionis reponit: atq; ad tēpus abscondit. Tunc quiescit animus a uano timore: & amore. Tunc oculi cessant ab ītuitu uano. Aures obturātur mundo. Lingua ueluti diu fessa a murmuratione scilet. Manus illicita: & uana desinit exercere. Similiter a frequētia incessus pedes refrenātur. Memoria obliuiscitur malorū: reminisciturq; misericordiarū dei: & circa licita: deuota: & sancta uersatur. In quibus similiter ratio: & intellectus: qui obscurabant̄ in tenebras ex

teriores: ubi aderat fletus: & stridor dentiũ: diui-
no nunc lumine illustrati cernunt quæ dei sunt.
Voluntas uero stabilit̃: & figit̃ in Christo. Mens
autem quæ captiua ducebat̃ ꝑ foros: & plateas:
per hospitia coinquinata usq; ad choros puella
rum: & iuuenum lasciuias: puerorũq; ludibria.
Nunc tanq̃ morbido lecto in sinu domini Iesu
soporatur: & dormit. Vnde innouatus totus: &
reformarus in pace reficitur: & anima: & corpore
solidatur: iuxta promissum domini dicentis. Ve
nite ad me omnes qui laboratis: & onerati estis:
& ego reficiam uos. Tunc tempus est orationis:
et deuotõis: tunc colloquia fugienda sunt: & uisi
tationes: necnon & recreatões sensuales. Sed ma
gis: magisq; in solitudĩe: & scilentio lectionibus
illis insisterẽ: quibus in humilitate: & charitate re
formatus ille erudiri possit: cum meditatiõibus
cõtinuis Iesu christi circa eius natiuitatem: uitã:
passionem: mortem: resurrectionem: & ascensio
nem. Et sic perseueranter agere donec ad ultimũ
producamur medium consolationis.

De consolatione spirituali.

Vintum ultimũq; medium consolationis
est ꝑ quod suauis dñs sese dilecto suo post
eius reformationẽ in fide: & in humilitate confir
mationem ostendere intenderit: iuxta illud pro-

phete. Gustate: & uidete qm̃ suauis ē dominus. Gustate inquit primo: deinde uidete ait. Ideo de gustu ĩ sensatione dicēdum est. Demũ de diuina uisiõe quod a deuotis audiui loquar. Gustatio in sensatione diuersa est: et uaria in sensibus. Tamen semper a domino diffusa est: unde periculosa est: & in cognitione ualde difficilis: præsertim inexpertis: quia diabolus conuertit se aliquando in angelum lucis: & similes degustationes: uisiones: et reuelationes dare: et ostendere potest: dicēte apostolo. Ipse satanas trãsfigurat se in angelũ lucis. Non desinam tamen de his uarietatibus aliqua uerba facere: cũ remediis in illis necessariis et opportunis.

De exemplo cuiusdam iuuenis in diuersis sensationibus spiritus.

Vdiui a quodam iuuene qui dum semel ĩ ambulatorio domus suæ perambularet cogitans unde hoc ꝙ tot pulcherrimi: et diuites iuuenes: et puellæ: charos derelinquentes parentes et cognatos: necnon et sæculum. Et ad sacrũ gremium confugiunt religionum: ubi omnis austeritas uitæ residet: & seueritas morũ ad unguem obseruatur. Et quomodo tenera ĩfantia hæc oĩa pati posset: & sustinere. Et ecce tunc quædã subita & repentina suauitas facta est in pectore cogi-

tantis ita immensa q̄ uix se continere poterat a clamoribus. Sed ne a parētibus audiretur ui manu ora clausa tenuit: donec cursu quendam secretum locum petisset. Et quāprimū illuc applicuit suauitas illa penitus euanuit. Iuuenis autē stupefactus admirans mirum ĩmodum pectora palpare cœpit dicens. Quid hoc est domine domine mi dulcissime? Nunquid hoc est unde alliciūtur qui ad brauium currunt sacrarum religionum? Si ita est trahe etiam me post te in odorem unguentorum tuorum: iam captus sum: et uulneratus: unde non deseram te amodo: donec indicabis quid uis ut faciam. Hic adeo inebriatus: bacatusq; amore Iesu christi permansit: ut die noctuq; non cessabat aliquando corde: aliquando ore exclamare. Veni domine tempta me: ure renes meos: & cor meū. Et ecce audiuit eum dominus Iesus: qui tāta suauitate: & dulcedine repleuit uiscera eius: ut persepe prostratus uolutabat spumas euomendo in superiori solario: ubi secreto habitabat cubiculo: sicq; occurrerat illi pluribus diebus tempore orationis. Qua de re ad desiderium deductus est relinquendi sæculum: eiusque delitias pedibus conculcandi: dicēte cum propheta. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis q̄ habitare ĩ tabernaculis peccatorū: & cætera. Ideo

ad quendam peritũ ſeſe contulit religioſum pro informatione tantæ rei: cui ſecretum ſuum dilu-cide aperuit. Ille uero uir ſenſatus ad experimẽtũ gratiæ dure increpauit iuuenem: et minatus eſt eum dicens: ꝙ multi talia guſtarũt: et lapſi ſunt in profundũ inferni. Quia propter ſuauitatem quam ſentiunt deo ſeruiunt: et non propter Ie-ſum chriſtum. Nam dilectores chriſti in paſſiõi bus pro chriſto delectant̃: non in guſtu ſenſatio-num. Vnde iuuenis ille ad lachrymas conuerſus pollicitus eſt nunq̃ amplius talia petere: ĩmo oĩ conatu ſimilia fugere: et euitare: et ad omnia ad uerſa pro nomine Ieſu diſpõere: ſeq; præparare. Quãobrem per ſex fere menſes nec auſus fuerat ad cœlum oculos eleuare pre timore: et rubore: donec in ſacra conſtitutus religiõe ita ſuperatus eſt a ſuauitate: et dulcedine ſpirituali uariis mo-dis: certiſq; horis ꝙ negare nõ poterat: ſed magis conſentire gratiae oportuit: et in domino cõfider̃ et nutui diuino aſſentire neceſſe fuit. Quia per hoc ſpes: fides: et charitas augebãtur in eum. Vn de fortior habebatur in temptationibus: et in tri bulatõibus. Et in contumeliis humiliari ſeſe ma gis: magiſq; ſentiebat. Eo quia a demone ab ho-minibus: et ab ipſo deo per ſeptem fere ãnos gra uiter fuerat pſecutus: ut ne conſolatio: et ſuaui-

tas spiritualis animã seruuli per extolentiã grãꝝ deducerent in perditionẽ. Circa talia plura mihi dixit: quæ uera esse arbitror: & præsertim ꝙ dum semel completoriũ pulsaret (quia sacrista erat) q dam prouĩtialis suus tergo illius adhesit: qui ad uertens de reuerentia patris sui: quam diu nõ ui derat: ad pedes eius q̃primũ se prouoluit: lãbens quoqꝫ stiualia eius. Et cõtinuo surgens sensit sin tillas dulcedinis ꝑ totos corporis artus: quas diu non senserat. Non tñ durabant: nec ĩualescebãt donec stratum intrauerit ad quiescendũ: ubi im menso uidebatur obumbrari lumine ad instar so lis: tali: tantaqꝫ dulcedinis magnitudine: ut alta exclamare uoce cogeretur: dicendo. Quis es dñe? Vnde hoc mihi? qa peccator sum: nolo decipi: nolo. Adiuua me dñe Iesu christe: qm̃ nisi a te ta lia minime habere intendo. Si tu es dñe me tibi cõmendo. Noli me confundere: hen morior: mo rior: nec huiusmodi dulcorẽ ferre possũ præ ma gnitudine suauitatis illius: & sic inter hæc uerba deficiebat. Iterum reuertens; ad clamores conuer tebatur superiores: uerba similia faciens: donec hora matutidinalis appropinquaret. Timens au tem ne propter se scandalum oriretur ecclesiæ ex clamando aiebat.. Domine si tu es qui me indi gnum uisitas non ꝑmittas officia tua inordinate

transsire . Tunc statim soporatus per dimidiam fere horam remansit. Congruo quoque tempo-re ictu maximo percussum est scabellum quod stratui adherebat. Vnde expergefactus præfatus sacrista: omnia ordinate perfecit: quæ matutina lia decebat officia. Semper tamen scintillas sen-tiebat donec ad stratum reuertisset: soporãdi gra tia: ubi quidem ritu quo ante matutinas ualide iam gustauerat a domino uisitabatur. Sicq; usq; ad quindecim dies perseuerauerũt: & ultra: Sed semper tamen tempore dormitiõis more supra dicto: tam ãte matutinum q̃ post matutinum . Deinde quidem multa aduersa: & prospa occur rerunt ei. Aliquando desiderio desiderabat senti re de domino. & tamen non ualebat. Aliquando se putabat abiectum: & derelictum fore. Et tunc amenitate perfusus mori uidebatur pre magni-tudine dulcoris. Tandem immutata est manus domini in eum tam ualide: tamq; acerrime: ut non dei amicus amplius putaretur: sed iniquita-tum omnium seruus: & luciferi filius fieri crede bat: sicq; durauit per annos aliquos. Tãdem mi sericordia motus dominus Iesus iterum reforma uit eum. Et in passione sua ita roborauit: ut me-ditationem gustaret uulnerum suarum: & illa la chrymabiliter fleret. Affatus est etiam q̄ pluries

tempore nocturnæ dormitionis iacens : aliquan
do uigilans : aliquando dormiendo eleuabatur
ſpiritus eius ſuper cœlos. Neſciebat tamē unde:
aut quo modo: ſed uidebatur ſibi ꝙ in altum ni
mis duceretur: ubi quaſi de cœlo in cœlum fere-
batur. Qui quidem cœli uitrei apparebant: in
quibus magni ſolis radia intenſa penetrabant.
In ſubleuatione uero eius in altum: inextimabili
ſuauitate: & dulcedine (donec in ſe reuerteretur)
fruebatur. Nōnunq̄ uero (quod credidit) atteſta-
tus eſt polorum armoniam propriis auribus au
diſſe. Quoniam omnium genus muſicorum ita
diſtincte: ac diuiſe perceperat: ꝙ uidebatur cœlo
rum unum plenū fuiſſe citharizantium in citha
ris ſuis. Aliud plenum pſalteriis. Aliud cimbalis.
Aliud ī timpano. Aliud abūdabat choris. Aliud
uero organis pulſabat. Aliud profecto cœlum in
tubis iubilabat. ita ut q̄ primum tali ſuperatus
amenitate in qúieto ducebatur ſopore uſque ad
congruum expergiſcendi: ac ſurgendi tempus.
Aliquando dum in oratione: aut extra eſſet affir
mabat tali: tantoq; ameniſſimo ſapore: guſtuq;
melifluo toto repleri corpore: a uentre uſque ad
oris pallatū ꝙ nec uerbum facere: nec artus aliqs
per ſe moueri ualebat. Alia plura: ac diuerſa mi
hi dixit: quæ longa eſſent ad narrandum. Sed

non minora fuisse approbabat quæ per tempta
tionum aduersitatum: & persecutiōum afflictio
nes: & angustias patiebatur: q̄ dulcia illa: & ame
na quæ postea degustabat. Altiora protulit: &
miranda: de quibus loq humana uereor lingua:
ne forte fabulator potius dicar q̄ summæ uerita
tis pronuntiator. Attamen uera sunt: & non mē
tior. Nouit deus quia nō a uiro mēdaci prolata
fuerunt. Nunquid ergo scilebo? nequaq̄ porro
īmo prosequar sermonem de spirituali cognitio
ne: & uisione: & coniugio dei cum animabus ele
ctorum. Deinde aperiam secretum secretorum
amici mei.

De medio consolationum spiritualium.

Edium autem hoc ultimum: atq; nouissi
mum est consolatiōis. De quo ait prophe
ta. Vitæ: & cetera. ut supra per quod deus non in
sensibus corporeis: suauitate: & dulcedīe sensiti
ua: pœnali: aut confortatiua uisitat dilectum su
um. Sed spiritualiter in potentiis animæ tanta
suæ potentiæ: immense sapientiæ: æternæq; cha
ritatis ponit cognitionem: gustum: uisionem: et
intelligentiam q̄ supra naturam percipitur: gu
statur: uidetur: atq; intelligitur: quæ oculus non
uidit: & cetera. Virtus enim dei post corporeas
sensatiōes: & angustias plurimas ita segregari so

let nonnunq̄ quod nocuum est sensibus : ut ani
ma non in corpore esse: aut in terra uideatur: sed
super astra. Et aliquando terram conspicit: & to
tam mundi machinam infert cœlos pro cẽtro cer
nit quasi ouum strutii. Et hoc dico quia ab ami
co meo percæpi sibi talia euenisse spatio dierum
multorum. Quod quum aut missam celebraret
aut diuinum persolueret officium suppeditare
polos: & astra: planetasq; sibi uidebatur. Et quũ
de passione meditari uoluisset inferius in centrũ
nouissimæ speræ. s. lunæ mẽte conspiciebat. Ve
rumenimuero quando empireum cœlũ uersus
ascendere curabat: alios transcendere uidebatur
cœlos. Aliquando luminosos: aliquando nubilo
sos: aliquando aereos: aliquando obscuros. Sem
per tamen in desiderio uidendi dominũ: non in
humana effigie tanq̄ homines : sed tanq̄ deum ĩ
spiritu: quia nec seipsum cognoscebat humanũ:
sed a corpore alienum animum nouerat inuisi-
bilem: ac impalpabilem : cognitione indicibili.
Nam etsi animam suam uiderat oculis spiritu-
alibus: corporea tamen lingua indicare nequiuis
set. Sic itaq; omnipotens deus per potentiam im
mensam: & inextimabilem sapientiam: ineffabi
lemq; charitatẽ suã percipitur spiritualiter ĩmen
sus: sapiẽtissimus: & optimus. Gustat' aũt deus ĩ

anima ſpiritualiter per pacem mẽtis: & corporis cum abſtractione animæ ab omni officio corpo/reo. Vnde in deo eleuatus uidens eum: aut nõ uidens: tamen ſpiritualiter guſtat de deo. Sicut a ſecretario noſtro intellexi: ꝙ aliquãdo tanta fruebatur pace in deo: ꝙ ſi ĩ ſe: aut extra ſe eſſet ignorabat. Verũtamen guſtare dicebat: ſed non more ſenſationum corporalium. Cernitur: & uidetur deus nõ ut prædixi in humana forma: ſed in ſpirituali aſpectu alieno ab omni naturali cognitione. Niſi forte quando archanum aperitur a dño mirãdum: diuine. ſ. humanæq; unionis domini noſtri Ieſu chriſti. Vnde ueraciter cognoſcitur ꝙ dominus ieſus ipſe ẽ deus uerus. De hac uero co/gnitione ab eo qui mihi alia aperuit intellexi: ꝙ ſtupor inenarrabilis inuãſit eum: quando dominum ieſum eſſe deum ſpiritualiter percaepit. Affirmans: teſtificanſq; ꝙ tanta ſit differentia ab hac ſpirituali cognitione Ieſu chriſti: uidelicet ꝙ ſit deus: ad illam qua humana: deuotaq; plebs adorat: quanta eſt inter credere: & non credere: inter certũ: & incertum. Et hoc ſolũ expti atteſtari poſſunt

De ſpirituali dei uiſione.

E uiſione dei qualiter in ſpiritu uidetur: ille qui affirmabat eum aliquãdo ſpiritu uidiſſe qualis eſſet explicare mihi non ualuit: nec

ego qualiter cernit deus uobis ostendere potero.
Sed unum illud dicā uobis quod ab eo audiui.
Cum domino non in somno: sed uigilando locutum fuisse ita familiariter: sicut solet dilectus filius cum piissimo patre: conscilium exposcens: petensq; ab eo auxilium. Itaq; dicebat eum uidisse forma inuisibili: & ineffabili: ueruntamē uidisse eum affirmabat sæpius.

De intelligentia dei.

Estat charissimi nunc indicare uobis qualiter deus intelligitur. i. qualiter nosciter uoluntas eius in nobis. Intelligitur enī deus per correctionem: per inspirationem: per uisionem: per reuelationem: per experientiam.

Qualiter deus per correctionē intelligitur.

Ntelligitur deus per correctionē quādo tēptatio: aut tribulatio trahit peccatorem ad cognitionem proprie miseriæ. Vnde exclamādo ad cœlum dei auxilium postulat. Et contritione ductus pœnitentiā quærit accuratissime: ac nunq̄ amplius redire ad uomitum se proponit. In hoc cognoscitur itaq; ꝙ deus corrigit omnem filium quem recipit.

Qualiter intelligitur per inspirationem.

Ntelligitur deus per inspirationem qn̄ hō totalit deditus ē deo: nihilq; pẽitus putat

se posse: aut scire: nisi per ea quæ a domino ī mē te: & animo ei ostenduntur: optans habere uirū sanctum & approbatum cum quo adhibeat con scilium: nihil omnino in sui honorem operādo: sed solum dei gloriam quærendo: custodiendo quoq; se iuxtā paruitatē suā a malo: ac bonum semper imitando. Tunc omnis inspiratio in tali homine bona est semper. Nam etsi etiam aliter esset dominus in bonum cōuerteret propter sim plicitatem uiri illius. Sicut de sancto Dauid legi tur: qui inspiratus ut erigeret templum domini: quod uoluntas dei non fuerat. Vnde per Natan ꝓphetā illi ānuntiauit: ut ad hoc non se ītromit teret: quia uir fuerat bellicosus.

Qualiter intelligitur deus per uisiones.

Ntelligitur etiam deus per uisiōes: siue ap paritiones. Sicut sunt ꝑ angelum: per ima ginem crucifixi: beatæ Mariæ: uel cæterorum san ctorum. Quæ quum bone sunt in principio ter rent: & conturbāt: & in sui ipsius paruitatem cō uertere faciunt: summo cum timore deceptiōis: non adhibendo subito fidem. Sicut beata uirgo: que quum audisset uerba angeli turbata est in sermōe eius: & cogitabat q̃lis esset ista salutatio.

De bona apparitione.

Tem illa optima apparitio est quæ allicit

hominem ad oratioẽm uocalem: præcipue sacri: diuiniq; officii. Et ad meditationem passionis Iesu christi cum humili: ĩmensoq; desiderio diligẽdi: seruiendi: colẽdi quoq; dominum in spiritu: & ueritate: sanctissimeq; contemplatõis. Sed apparitio illa quæ orationis: & diuini officii: desiderii q; augmentum deprimit: aut obfuscat: diabolica est: & periculosa. Sicq; dicitur de oĩbus sensationibus quantuncunq; sint gratiosæ: & confortatiue.

Qualiter deus intelligitur per reuelationem.

Er reuelationẽ ĩtelligitur deus qñ reuelatio mortis: aut dignitatis: aut uitæ lõgitudĩs: humiliorẽ: deuotiorẽ: & prudentiorẽ cõtra insidias diaboli reddit: cum amplificatione uirtutum: orationũ: meditationũ: & omniũ alioꝝ bonorũ operũ: sicut fecit sanctus Cassius Narniensis urbis episcopus.

Qualiter deus intelligit̃ p exẽplũ: & experientiã.

Ntelligit̃ profecto deus p experieneiã qñ p sacraꝝ litteraꝝ dogmata ĩstruit̃ hõ. Prout p Ioannẽ dicit̃. Nolite credere oĩ spũi: sed ꝓbate spũs an ex đo sint. Et apostolus. Noli altũ sape: sed time. Itẽ ñ oportet plus sape q̃ oporteat sape sed sapere ad sobrietatẽ per experientiã sanctorũ

in actibus suis itelligitur deus: et deceptio demoniorum: sicut in uita sancti Martini legitur. Cui dominus Iesus apparuit nudus in formam pauperis ad sanctum opus misericordiæ exercendū. Deinde in nocte ostendit se illi ad exhortandum illum in operibus bonis. Sed diabolus inuidens ei in formam crucifixi demonstrauit se: dicens. Adora me: ut adoratus illuderet ei: atq; deciperet. Sed beatus Martinus experientia doctus intellexit q̄ deus nō erat: quia petiuit adorari ab eo: cū ipse Martinus die noctuq; adoraret dominū Iesum. At etiam per placabilem apparentiam diaboli in prīcipio: et per uerba eius cognouit in mēte sua q̄ non erat christus: quia nec reuerentia: nec timor: nec humilitas ei oriebatur ī corde. Verum magis in tumore iactantiæ aīus eius anhelabat. Itaq; oīis sēsatio: uisio: apparitio: et reuelatio quæ mentē ultro: illicoq; extollit cum confidentia: & credulitate proprii sensus: non acquiescendo consciliis seniorum: & maxime prælatis talia ocultando expertis. Tnnc sane cognoscitur q̄ a malo spiritu sunt. Quia doctina Iesu christi nō est in similibus. Cum dicat domninus. Discite a me quia mitis sum: & humilis corde. Nam qui se humiliat non decipietur. Sed in bonis in

ſpirationibus: in ſanctis ſenſationibus: in uiſio-
nibus: & apparitionibus ſaluberrimis: necnon in
diuinis exaltabitur reuelationibus. Sed qui ſe ex
altat in ſimilibus humiliabitur ab eo qui decepit
eum.

Concluſio exhortatoria.

Rgo cauete uobis: cauete fratres mei obſe
cro ab omni ſpirituali ſuperbia: & deceptio
ne. Sed magis humiliamini ſub potenti manu
dei: & ſubditi eſtote oĩ hũane creaturæ pp deũ:
ſi ſummam dei charitatem cognoſcere uultis in
ueſtra uocatione: correctione: gubernatione: refe
ctione: & conſolatione: cum diuina dei intelligẽ
tia: per inſpirationem: uiſionem: & reuelationẽ.
Per quæ omnia: & ſingula dominus Ieſus chri-
ſtus erudiat aĩas ueſtras: ut quæ fugienda ſunt
fugiatis: & quæ tenenda ſunt opere perficiatis.
Per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.
Date ueniam obſecro ſi moram traxerim nimi
am in reſponſionibus dandis. At ſi in ſcribendo
minus: pluſue q̃ decuit dilatauerim me: ſcitis e
nim quoniam a familiaribus detrahor negociis.
Sed a charitate quæ omnes ſuperat ſenſus alli-
cior ad ſcribendum: ea forte quæ nec ſcio: nec ui-

di: nec gustaui. Sed unum illud fateor q̄ non mētior in omnibus quæ superius loqutus sum. Veruntamen me semper humilitate qua possum correctioni: et emendationi tam maiorum: & æqualium q̄ minorum dispono: & offero. Valete in domino semper. Ex sancto Andrea de littore.

Actum quoque est hoc opus Venetiis: ex inclyta: atque famosa officina Nicolai Ieson Gallici. Anno dominice natiuitatis. M.cccc.lxxx. nonas Iulias.

